

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Skauti ve třetím odboji: jejich účast v pokusech o ozbrojená
povstání

Jana Škodová

Bakalářská práce

2015

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou, nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

Ve Strakách dne 16. 2. 2015

Jana Škodová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. Václavu Veberovi za jeho ochotu, připomínky, rady a čas, který mi věnoval během psaní této práce. Dále mé poděkování patří pracovníkům Archivu bezpečnostních složek České republiky, Národního archivu České republiky a Skautského institutu za pomoc při hledání pramenů k mé práci. V neposlední řadě pak chci poděkovat své rodině a přátelům za velkou podporu a pomoc při studiu.

ANOTACE

Tato práce je věnována skautům, kteří se podíleli na pokusech o politické převraty ve 40. a 50. letech 20. století. Dozvídáme se v ní o osudech několika odvážných skautů a skautek, kteří se nezalekli hrozby smrti či těžkých žalářů a odhodlaně se po únorovém převratu roku 1948 postavili proti komunistickému režimu, aby bránili svou víru v demokracii a svobodu. Často pak skončili na dlouhá léta ve vězení, ale nikdy se nevzdali svých ideálů.

ANNOTATION

This bachelor thesis describes the scouts who participated in the attempts of the political upheavels in the 1940s and 1950s. We learn about the fate of a few brave scouts and girl scouts, who were not afraid of death threat or imprisonment. After the communist coup in 1948, they decided opposed the communist regime and defend their belief in democracy and freedom. Very often they ended up for a long time in prison but, they never gave up their ideals.

KLÍČOVÁ SLOVA

skauting, ozbrojená povstání, 40. a 50. léta 20. století, politické procesy, Dagmar Skálová

KEY WORDS

scouting, 1940s and 1950s, political processses, armed uprising, Dagmar Skálová

TITLE

Scouts in the third resistance: their participation in the experiments on the armed uprising.

OBSAH:

1. Úvod	1
2. Historie skautingu	5
2. 1 Počátky skautingu (1911 – 1918)	5
2. 2 Skauting v letech 1918 – 1938	6
2. 3 Období 1939 – 1948	9
2. 4 1948 – 1970	12
2. 5 Léta 1971 – 1989	14
2. 6 Skauting od roku 1989 do současnosti	15
2. 7 Jaroslav Foglar a Junák	16
3. Skauti – komunisté	20
4. Třetí odboj a skauti	22
5. Pokusy o ozbrojená povstání	26
5. 1 Pokus o ozbrojený převrat v květnu 1949	27
5.1.1 Průběh pokusu	27
5.1.2 Průběh procesů	31
5.1.3 Proces se skautskou skupinou Dagmar Skálová a spol.	35
5.1.4 Aktéři ve vězení	39
5.1.5 Propuštění na svobodu a další osudy hlavních aktérů	41
5. 2 Další pří běhy skautů ve třetím odboji	43
5.2.1 Petr Křivka a spol.	44

5.2.2 Akce Jizerka	47
6. Závěr	50
7. Abstract	51
8. Seznam použitých zkratek	52
9. Seznam použité literatury	54
10. Seznam použitých pramenů	57
11. Seznam příloh	58
12. Přílohy	59

1. ÚVOD

Když se řekne Junák či skaut, většina lidí si vybaví malé chlapce či dívky stojící spolu s jejich vedoucími na nádraží s krosnami, které jsou často větší než děti samy, na zádech. I já jsem kdysi chodila do skauta, konkrétně do dívčího oddílu vodních skautů a dodnes vzpomínám na vázání uzlů, letní tábory, výlety do přírody, hraní etapových her, vyjížďky na lodích a nikdy nezapomenu tu tajemnou atmosféru při skládání skautského slibu, jehož následující znění si dodnes pamatuji:

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:
sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,
plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,
duší i tělem být připravena pomáhat vlasti i bližním.

Ve skautu jsem také navázala spoustu nových přátelství, a i když nás v dospělosti zavál vítr každého jinam, občas se spolu potkáme a vzpomínáme na prožitá dobrodružství. Když dnes moji přátelé a známí zjistí, že jsem chodila do skauta, nevěřícně se ptají: Do skauta? Jako by na tom bylo něco špatného. Ale já jsem za tuto zkušenost ráda. Až při zpětném pohledu si totiž uvědomuji, co všechno mi skauting dal. Může to znít až pateticky, ale díky skautingu jsem se naučila samostatnosti a trávila svůj čas alespoň trochu smysluplněji, než mnozí mí vrstevníci, jejichž často jediným zájmem bylo sledování televize.

Když jsem se rozhodovala nad tématem své bakalářské práce, měla jsem jen mlhavou představu, o čem bych chtěla psát. Při pročítání starších témat bakalářských prací jsem narazila na jedno téma týkající se skautů a napadlo mě, že by to mohlo být zajímavé, vždyť se skautingem mám osobní zkušenost, tak proč nepsat o něm. Přemýšlela jsem, o čem konkrétně psát a uvědomila jsem si, že jsme vlastně na oddílových schůzkách nikdy podrobně nemluvili o skautské historii. Samozřejmě jsme všichni věděli, že zakladatelem světového skautingu byl Robert Baden – Powel, a že český skauting založil Antonín Benjamin Svojsík, ale to bylo vše. A tak jsem se rozhodla zaměřit právě na nějaké téma z historie našeho skautského hnutí.

Poté jsem začala hledat nějaké publikace týkající se tohoto tématu a do rukou se mi dostala kniha Karla Lešanovského *Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib*, která se věnuje tomu, jak skauti bojovali proti komunistickému režimu a v tu chvíli jsem měla jasno, budu psát o skautech ve třetím odboji. A tak vzniklo téma této mojí bakalářské práce, *Skauti ve třetím odboji: jejich účast v pokusech o ozbrojená povstání*.

Práce se konkrétně práce zaměří na účast skautů v pokusech o ozbrojená povstání na přelomu 40. a 50. let 20. století a bude rozdělena do kapitol zaměřených jak na jednotlivé pokusy, tak i na témata související.

Druhá kapitola této práce se bude zabývat historií skautského hnutí od jeho počátků až do současnosti. Kapitola bude rozdělena do podkapitol, které budou uvozeny i zakončeny určitým historickým mezníkem jako je např. konec první světové války, vyhlášení protektorátu Čechy a Morava, konec druhé světové války apod. Při psaní této kapitoly jsem čerpala především z poměrně nové publikace vydané při příležitosti stého výročí založení skautingu u nás, *Skautské století*.¹ Samostatnou podkapitolu potom tvoří příběh Jaroslava Foglara, který byl jistě pozoruhodnou osobností českého skautingu a myslím, že by byla škoda se o něm alespoň krátce nezmínit, proto jsem mu věnovala samostatné místo. Při tvorbě této podkapitoly jsem vycházela především z publikace Miloše Zapletala, který byl členem Foglarova skautského oddílu.² Tato publikace je vlastně Foglarovým životopisem a ukazuje nám jeho život ze tří pohledů: jako spisovatele, skauta a člověka.

Třetímu odboji a skautům do něj zapojených je věnována třetí kapitola. V kapitole se seznámíme s různými skautskými odbojovými skupinami a nejvýznamnějšími procesy se skauty, které probíhali na přelomu 40. a 50. let 20. století. Při psaní této kapitoly jsem vycházela především z Karla Lešanovského a jeho již výše zmiňované knihy *Se štítem a na štítě*³. Lešanovský byl jedním z prvních autorů, kteří se účasti skautů na třetím odboji začali zevrubně věnovat. Posbíral vzpomínky vězněných skautů na jejich zatčení, vyšetřování, následné soudy a jejich věznění. Pokusil se dokonce vytvořit seznam všech trestně stíhaných skautů a skautek v letech 1948 až 1989. V době vydání jeho publikace čítal tento seznam přibližně 580 jmen. Na práci Lešanovského potom navazuje článek Lukáše Havla⁴, působícího při archivu Skautského institutu. Dále jsem vycházela z autorů Radosty⁵, Vebera⁶, Pejčocha⁷ a Navary s Kasáčkem⁸.

¹ ŠANTORA, Roman (ed.). *Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha, 2012. ISBN 978-80-204-2622-2.

² ZAPLETAL, Miloš. *Záhady a tajemství Jaroslava Foglara*. Praha, 2007. ISBN 978-80-242-1902-8.

³ LEŠANOVSKÝ, Karel. *Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib*. Praha, 1999. ISBN 80-238-5630-8.

⁴ HAVEL, Lukáš. *Skauting ve službách podněcovatelů války aneb zásahy komunistického režimu proti skautské organizaci a jejím členům*. Rkp ve vlastnictví autora.

⁵ RADOSTA, Petr. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha, 1993. ISBN 80-85395-25-8.

⁶ VEBER, Václav. *Třetí odboj ČSR v letech 1948 – 1953*. Pardubice, 2014. ISBN 978-80-7395-786-5.

⁷ PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958*. Praha, 2011. ISBN 978-80-86808-92-5.

⁸ NAVARA, Luděk – KASÁČEK, Miroslav. *Příběhy třetího odboje*. Brno, 2010. ISBN 978-80-7294-341-8.

Ve čtvrté kapitole krátce rozeberu skauty, kteří se stali členy Komunistické strany. Při psaní této kapitoly jsem opět vycházela z Karla Lešanovského, tentokrát z jeho publikace *Komunismus a skauti komunisté*.⁹

Samotné účasti skautů v pokusech o ozbrojená povstání na přelomu 40. a 50. let 20. století bude věnována poslední pátá kapitola. Tato kapitola je nejrozsáhlejší částí celé práce. V její první části jsem se zaměřila na přípravu jednoho z největších ozbrojených převratů, který měl proběhnout v květnu 1949, a kterého se účastnilo množství skautů a na následný proces s touto skautskou skupinou nazvaný Dagmar Skálová a spol. V neposlední řadě rozeberu i následné osudy jednotlivých odsouzených. Dalšími případy, kterými se budu v rámci této části práce zabývat, jsou případy nazvané Petr Křivka a spol. a Akce Jizerka. I zde se zaměřím na průběhy jednotlivých akcí a následné osudy účastníků. Hlavními podklady k této kapitole budou především vyšetřovací spisy, objektové svazky, soudní spisy a vzpomínky pamětníků.

Při psaní této práce se pro mě staly neocenitelným zdrojem informací především fondy Státního soudu v Praze a v Brně, které jsou uloženy v Národním archivu v Praze. Dále jsem vycházela z vyšetřovacích svazků, které se nacházejí v Archivu bezpečnostních složek ČR, také se sídlem v Praze. Navíc se mi podařilo dostat k dosud nezpracovanému archivu Konfederace politických vězňů, který přešel pod Národní archiv. Nejužitečnější při psaní této práce pro mě byly především kartony se vzpomínkami politických vězňů. Velice užitečnou pro mě byla i monografie *Protikomunistické puče*¹⁰, která se věnuje pokusům o vojenské převraty.

Většina pramenů použitých v této práci je institucionální povahy. Jedná se především o prameny bývalé Státní bezpečnosti, Státní prokuratury a Státních soudů. Je proto nutné jejich použití pečlivě zvážit, prameny podrobit kritice, a pokud je to možné, konfrontovat je s jinými prameny jako jsou např. vzpomínky pamětníků. Při práci s těmito prameny je také třeba dodržovat několik zásad, jak se o tom ve svém článku zmiňuje Prokop Tomek¹¹. Důležité je hlavně porozumět době vzniku těchto svazků, nelze je vytrhávat z dobového kontextu a velmi ošidné je hodnotit z dnešního hlediska morálku a jednání lidí, kteří žili v jiných společenských podmínkách než my dnes. Také je při studiu těchto materiálů důležité zachovávat si určitý kritický odstup. Při jejich použití je také potřeba chránit citlivé údaje osob ve svazcích uvedených a to nejen z důvodu zákona na ochranu osobnosti, ale i pro jejich

⁹ LEŠANOVSKÝ, Karel. *Komunismus a skauti komunisté*. Praha, 2009.

¹⁰ PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958*. Praha, 2011. ISBN 978-80-86808-92-5.

¹¹ TOMEK, Prokop. Svazek StB jako historický pramen. In *Soudobé dějiny 12, 1, 2005*, s. 208 – 212.

ne zcela jistou hodnověrnost. Často se také stane, že se dochovala jen torza svazků nebo jejich kvalita není moc dobrá, často nelze přečíst původní text apod., proto je nutné vyvarovat se jakýchkoli ukvapených závěrů při práci s těmito materiály.¹²

Pokud se nám podaří dodržet všechny tyto zásady, mohou se svazky bývalé Státní bezpečnosti stát cenným materiálem pro práci historika. Potom z nich lze zjistit mnohé například o vztazích konkrétního člověka se státní mocí i o mocenských mechanismech komunistického režimu a v neposlední řadě nám mohou být nápomocny při objasnění dosud neznámých příčin určitých událostí v minulosti.¹³

Tato práce by měla být jakýmsi stručným pohledem do té části naší historie, kdy skauting de facto bojoval o holé přežití. A přesto se tváří v tvář neúprosné a tvrdé době přelomu 40. a 50. let 20. století mezi nimi našlo několik desítek, nebojím se říci i stovek odvážlivců, kteří se i přes hrozbu možného trestu smrti nebo několikaletého trestu odnětí svobody postavili novému režimu na odpor a bojovali za svobodu nejen pro sebe, ale hlavně pro jejich milovaný skauting.

¹² Tamtéž, s. 210.

¹³ Tamtéž, s. 214.

2. Historie skautingu

Zakladateli světového skautingu jsou Američan Ernest Thompson Seton a Brit Robert Baden – Powel. Mezi průkopníky českého skautingu patří především tři muži: František Hofmeister, Jan Hořejší a Antonín Benjamin Svojsík.

František Hofmeister začal na jaře roku 1911 provozovat v Rožmitále pod Třemšínem Americkou kolonii skautů. Avšak i přesto, že Hofmeisterovi nelze upřít mezi průkopníky českého skautingu místo, jeho Americká kolonie skautů nebyla tím uceleným výchovným hnutím mládeže, za jaké skauting považujeme dnes. Kolonie fungovala až do první světové války. Po ní upadla, stejně jako její zakladatel, v zapomnění.

Jan Hořejší organizoval již od roku 1911 tábory v přírodě, na kterých se snažil zavést některé skautské prvky. Roku 1913 potom spolu s Bořivojem Müllerem založil skautské hnutí Psohlavci.

Avšak nejvýznamnějším průkopníkem českého skautingu je Antonín Benjamin Svojsík, který je právem považován za jeho zakladatele. O skauting se začal zajímat již roku 1909, kdy o něm poprvé uslyšel. Roku 1911 potom odjel do Anglie, kolébky skautingu, aby viděl skauting „v praxi“. Tato Svojsíkova cesta je pokládána za zrod skautingu v Čechách.¹⁴

2. 1 Počátky skautingu (1911 – 1918)

Po návratu do Čech začal Svojsík s překladem knihy od Baden – Powela *Scouting for boys*. Nejednalo se ovšem jen o pouhý překlad. Šlo o jakousi úpravu Baden – Powelovi knihy, ze které Svojsík převzal jen to, co podle něj bude pro české poměry nejpříjemnější, dále chtěl zdůraznit i Setonův směr (přirozenost, romantičnost, inspirace indiány) a přidal několik národních prvků.

Ještě téhož roku začal Svojsík s propagací skautingu nejen mezi svými kolegy – pedagogy, ale i mezi osobnostmi tehdejší společnosti jako byli například František Čada, Tomáš G. Masaryk či Karel Kramář. Následovala propagace skautingu mezi členy Sokola a následně i mezi širokou veřejností.¹⁵

¹⁴ Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích: Encyklopedie Diderot, svazek 7 ř/š. Praha, 1999, s. 149., CHOLÍNSKÝ, Jan. Boje a úskalí ve hře o velkou sázku: Český skauting za časů komunistického temna 1948 – 1989. In *Paměť a dějiny* 1, 2013, 7, s. 4., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. *Historie českého skautingu slovem a obrazem*. Mladá Boleslav, 1990, s. 1., ŠANTORA, Roman (ed.). *Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha, 2012, s. 18 – 21.

¹⁵ Ottův slovník naučný nové doby: Dodatky k Velkému Ottovu slovníku naučnému dílu pátého, 1939, s. 1268., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 2., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 32.

Roku 1912 dostává skautské hnutí své jméno – Junák. Vymyslel jej František Bílý, ředitel žižkovské reálky a velký podporovatel skautingu. V květnu 1912 vyšla kniha, která se stala pomyslnou biblí českého skautingu. Jmenovala se Základy junáctví a na jejím vzniku se podílelo třicet autorů. Téhož roku se konal i první skautský tábor. Navíc v září 1912 byl při Svazu spolků, jehož byl Antonín Benjamin Svojsík jednatelem, založen junácký odbor. Od této doby tedy můžeme hovořit o organizovanosti skautingu.

Kolébku skautingu u nás byla od počátku Praha. První mimopražské skautské družiny vznikaly v Berouně, Nymburce, Domažlicích, Benešově a Jičíně.

Patnáctého června 1914 se konala ustavující valná hromada spolku Junák – český skaut. Vznikla tak první oficiální skautská organizace v Československu. Prvním starostou Junáka se stal MUDr. Čeněk Klika, Antonín Benjamin Svojsík se stal prvním vůdcem. Český skauting se tak začal nadějně rozvíjet. Tento rozvoj však zbrzdila první světová válka, kdy většina skautských vůdců musela narukovat a mnozí se z bojiště již nevrátili.¹⁶

Od svých počátků byl skauting pouze chlapeckou záležitostí. Až jedenáctého ledna 1915 se k organizaci Junák – český skaut přidala i dívčí odnož skautského hnutí. Patnáctého ledna 1915 bylo potom vydáno první dvojčíslo nového skautského časopisu Junák. Jednalo se o měsíčník určený jak mládeži, tak i dospělým, který obsahoval zprávy o akcích oddílů a články nového výchovného směru pro činovníky. Měl formát přibližné velikosti A5 a jeho cena byla 20 haléřů.¹⁷

Po vyhlášení samostatné republiky skauti navázali na svou činnost a v počátcích mladé republiky zajišťovali skauti kurýrní službu mezi členy Národního výboru a nově vznikajícími úřady.¹⁸

2. 2 Skauting v letech 1918 – 1938

Po skončení války a vyhlášení samostatnosti se skauting opět začal šířit mezi veřejností a členská základna Junáka rychle rostla.

7. června 1919 byl vyhlášen Svaz Junáků – skautů Republiky československé, sdružující různé skautské organizace, působící do té doby nezávisle na spolku Junák – český skaut. Bohužel se brzy projevila názorová nejednotnost těchto organizací uvnitř Svazu, která

¹⁶ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 2., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 33 – 37., Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 1. sign. 1.

¹⁷ Ottův slovník naučný nové doby: Dodatky k Velkému Ottovu slovníku naučnému dílu pátého, 2. sv. 1939, s. 1268., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 54.

¹⁸ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 2., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 54 – 59.

vyvrcholila jejich odtrhnutím se od Svazu. Na konci roku 1919 tak ve Svazu zůstaly jen oddíly bývalého spolku Junák. V prosinci 1919 pak vznikla konkurenční organizace Svazu, Federace československých skautů, jejímž zakladatelem byl Bořivoj Müller.¹⁹

V roce 1919 vznikl také první metodický skautský časopis Listy pro junácké vůdce, které soukromě vydával Jaroslav Novák, dlouholetý vůdce 5. oddílu Praha a šéfredaktor časopisu Junák. Tento časopis byl v prosinci 1919 nahrazen časopisem Vůdce, určeným pro skautské činovníky. Roku 1939 musel být název časopisu přejmenován na Činovník. Za jediného vůdce byl totiž považován Adolf Hitler a nikdo jiný nemohl tento titul používat.²⁰

Doba od 30. 7. do 7. 8. 1920 se pro skauting stala přelomovou. V londýnské Olympii se konalo první světové skautské jamboree²¹, na kterém se sešly skautské delegace z celého světa. Z Československa dorazila do Londýna devítičlenná delegace a Antonín Benjamin Svojsík zde byl dekorován skautským britským Řádem Stříbrného vlka. V době od 29. 6. do 2. 7. 1922 se potom v Praze na Císařském ostrově konalo první národní jamboree. Slavnost byla zahájena pochodem 7 000 skautů Prahou a projevem prezidenta republiky Tomáše G. Masaryka na Pražském hradě. Během této skautské slavnosti byl založen Svaz slovanských skautů a skautek, jehož členy se staly vedle Československa také Jugoslávie, Polsko, ruští emigranti a později se přidalo i Bulharsko. Prvním prezidentem Svazu se stal Antonín Benjamin Svojsík. Další světové jamboree se potom konalo v létě 1924 v Dánsku. Avšak z důvodu chybějící finanční podpory ze strany československé vlády se jamboree zúčastnili jen čtyři naši delegáti.²²

V červenci 1922 bylo v Paříži založeno mezinárodní skautské ústředí a Československo bylo jedním z třiceti zakládajících států. Roku 1928 potom v Maďarsku vznikla světová asociace skautek (WAGGS) a Československo bylo opět mezi zakládajícími zeměmi. V srpnu 1929 se konalo již III. světové jamboree, které mělo být manifestací a vyvrcholením životního díla jednoho ze zakladatelů světového skautingu Roberta Baden – Powela, proto se konalo v rodné zemi tohoto zakladatele, v Anglii. Z Československa se na jamboree vydala delegace 54 skautů, která měla v rámci jamboree poprvé svůj samostatný tábor.²³

¹⁹ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 3., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 74 – 75.

²⁰ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 76, 114.

²¹ jamboree – indiánský původ, = společná slavnost a radovánky spřátelených lidí sešlých z různých stran, konala se většinou po čtárech letech jako Olympijské hry

²² ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 77 – 79.

²³ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 79, 96.

Roku 1930 byl starostou Svazu skautů zvolen Edvard Beneš, který tuto funkci vykonával až do svého zvolení prezidentem Československa. V této době také Svaz skautů začíná více spolupracovat se školami, učiteli a školními inspektory.²⁴

Devět let po založení Svazu slovanských skautů a skautek, tj. roku 1931, se v Praze ve Stromovce a na Císařském ostrově konalo první slovanské jamboree. Tohoto jamboree se zúčastnilo celkem 15 000 skautů z Československa, Polska, Jugoslávie a Litvy, dostavily se i delegace z Anglie, Francie, Maďarska a Rumunska. Poprvé se na veřejnosti představili katoličtí skauti. Slovanské jamboree bylo oslavou dvaceti let československého skautingu.

O dva roky později se v Maďarsku v Královské oboře Gödöllö na okraji Budapešti konalo další světové jamboree, které však bylo poznamenáno stále doutnajícím touhou Maďarů po obnovení uherské říše i se Slovenskem. Maďaři proto vznesli požadavek, aby Maďaři a příslušníci národnostních menšin žijící v Československu kráčeli ve slavnostním průvodu odděleni od české výpravy. Spor se nakonec podařilo zažehnat a československá delegace, čítající 350 členů, v průvodu kráčela jako celek. Toto světové jamboree se původně mělo konat v Praze, ale naši zástupci na světové skautské konferenci v Baden – Badenu roku 1932 museli uspořádání jamboree odříci. Důvodem byl nedostatek finančních prostředků a nedostatečná podpora našich státních orgánů.²⁵

Ve třicátých letech 20. století také začala sílit aktivita skautek. Jejich členská základna stoupala, a tak bylo pochopitelné, že se skautky snažili o větší samostatnost. Úspěchu dosáhly v roce 1935, kdy byl Svaz skautů přejmenován na Svaz junáků – skautů a skautek Republiky československé. V tomtéž roce se v polské Spale konalo II. slovanské jamboree. Naše delegace čítala 450 členů a jednalo se o první akci, které se dohromady účastnili chlapci i děvčata.

Roku 1937 se konalo V. světové jamboree v Nizozemsku, kterého se zúčastnilo 315 československých skautů. Jejich průjezd přes Německo byl již kontrolován Gestapem, proto naši skauti cestovali v civilu. Jamboree zahájila holandská královna Vilemína. Toto jamboree bylo významné především tím, že se jednalo o poslední předválečné setkání skautů, další se uskutečnilo až po deseti letech. Zároveň to bylo i poslední jamboree pro dvě významné osobnosti skautingu – Roberta Baden – Powela a Antonína Benjamina Svojsíka – dalšího setkání se tito pánové již nedožili.²⁶

²⁴ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 3 – 4., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 79.

²⁵ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 97 – 99.

²⁶ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 99 – 100.

V roce 1938 měl Svaz skautů a skautek nejpočetnější základnu od dob svého vzniku. Nejvíce členů pocházelo z městského prostředí, podíl členů z venkova byl mnohem slabší. Pak ale přišlo září 1938 a Československo přišlo o Sudety a vznikla Druhá republika. Mezi prchajícím obyvatelstvem z pohraničních oblastí bylo i mnoho skautů a skautek, jejichž majetek ihned po obsazení Sudet zabralo Hitlerjugend. V reakci na tuto situaci se v prosinci 1938 konal mimořádný sjezd Svazu junáků – skautů a skautek Republiky československé. Na tomto sjezdu Svaz junáků ukončil svou činnost a skauti se začali připravovat na sjednocení ve spolek nový, s názvem Junák.²⁷

2.3 Období 1939 – 1948

22. ledna 1939 vznikla tedy nová skautská organizace, Junák – ústředí junácké výchovy. Tato organizace sjednocovala několik do té doby samostatných spolků – bývalý Svaz Junáků – skautů a skautek Republiky československé, Československou obec Junáků volnosti, Ústředí katolických skautů českých a moravskoslezských a Svaz Švehlových Junáků.

Tato nová organizace však podléhala silnému politickému tlaku. Na nátlak ministerstva národní obrany byl posílen branný charakter Junáka. V důsledku to znamenalo změnu organizační struktury Junáka, demokratické principy byly nahrazeny vojenskými zásadami, došlo ke změně stanov a skautská výchova měla nadále probíhat jen v křesťanském duchu, což vyřazovalo členy vyznávající židovskou víru. V mnoha oddílech však právě tento bod stanov nebyl naplňován. Naopak tyto oddíly za války svým členům židovské národnosti pomáhaly.

Tehdy poprvé však Junák dal přednost svému přežití před zachováním svých hodnot a ideálů: otevřenosti všem bez ohledu na jejich původ, rasu či náboženské vyznání. A bohužel to v historii Junáka nebylo naposledy.²⁸

15. března 1939 začala okupace Československa německými vojsky a o den později byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava. Za této situace se Junák i nadále snažil pokračovat ve své činnosti.

Po vypuknutí druhé světové války, 1. září 1939, bylo zatčeno několik členů vedení Junáka. Tehdejší náčelník Rudolf Plajner tak musel zastávat i post velitele. I přes tyto problémy fungoval Junák dál. Skauti se věnovali především kulturním akcím a tělovýchově.²⁹

²⁷ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 5 – 7., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 99 – 101.

²⁸ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 5., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 7., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 118.

28. října 1940 byl Junák z nařízení Karla Hermanna Franka, zastupujícího říšského protektora, rozpuštěn. Majetek Junáka byl Gestapem zabaven. Junák byl sice zrušen, ale skauting nezankl. Útočiště poskytly skautům jiné spolky (např. Sokol nebo Klub českých turistů), kde skauti mohli dál, sice skrytě, ale přesto pracovat ve skautském duchu. Po zrušení všech předválečných spolků pracujících s mládeží, přešla spousta skautů do ilegality a zapojila se do odbojové činnosti. Nejvíce úspěšní byli při převádění vojáků, politiků, antifašistů, Židů a dalších osob přes hranice.

Mnoho skautů také odešlo do exilu, kde pokračovali ve své skautské činnosti. Nejvíce českých skautů odešlo do Velké Británie, kde roku 1941 obnovili Junák pod názvem Československé ústředí skautské výchovy Junák. V červnu 1941 tuto organizaci uznala i Mezinárodní skautská kancelář. Nejvýznamnější postavou skautů ve Velké Británii byl Velen Fanderlik.³⁰

Od února 1945 se v Praze začalo scházet prozatímní ilegální ústředí Junáka, které se připravovalo na obnovení skautské organizace až skončí válka. Skautská činnost byla naplno obnovena při vypuknutí Pražského povstání 5. května 1945. Skauti budovali barikády, pracovali jako kurýři a záchranáři, skautky se zapojily do pomocné služby Červeného kříže a ilegální ústředí Junáka spolupracovalo s Českou národní radou.

8. května 1945 byla podepsána kapitulace Němců v Praze, tím nejen v Praze, ale fakticky v celé Evropě skončila druhá světová válka. Život v boji proti nacismu položilo na 600 skautů.³¹

Po válce byla činnost Junáka v plném rozsahu obnovena. Vytvářely se nové oddíly a členská základna se rychle rozrůstala. Obnoveny byly i skautské časopisy Junák a Činovník a vznikaly časopisy nové, jako byly např. Slovenský Junák, Skautka, Junák hlásí nebo Kapitánská pošta, určený pro skauty vodní.³²

26. srpna 1945 byl komunistickou stranou založen Svaz české mládeže, do kterého měly vstoupit všechny věkově příslušné spolky. Svaz české mládeže požadoval, aby se Junák stal jemu zcela podřízenou organizací. Začátkem září 1945 došlo mezi Junákem a představiteli československé vlády k dohodě. Junák se stal kolektivním členem Svazu české

²⁹ LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 7 – 8., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 119 – 120.

³⁰ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 5., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 7., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 120 – 122., ZACHARIÁŠ, Jiří. *Lilie pod klopou, lilie za mřížemi: První kapitola* [online]. 23. 3. 2013 [cit. 10. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.svazskautu.cz/historie/lilie-pod-klopou-lilie-za-mrizemi/1-teren-a-doba/>>., Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 1. sign.1.

³¹ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 123., Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 20. sign. 47.

³² ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 139.

mládeže, ale ponechal si částečnou autonomii a vlastní stanovy, které mu měly zaručit samostatnost.³³

V létě 1947 se naši skauti zúčastnili prvního poválečného setkání skautů, nazvaného „Jamboree míru“, ve Francii. Na toto setkání byl pro naši delegaci čítající 500 účastníků vypraven zvláštní vlak. Jednalo o největší výpravu na jamboree v historii našeho skautingu, zároveň to však na dlouhou dobu byla i naše poslední oficiální výprava na jamboree. Z důvodu politických událostí v následujících letech se dalších jamboree účastnily jen delegace našich exilových skautů a několik odvážlivců, kterým se podařilo dostat za hranice.³⁴

Na přelomu let 1947 – 1948 došlo v Junáku ke krizi, vyvolané stále častějšími střety mezi skauty – komunisty, kteří chtěli dále zůstat ve Svazu české mládeže a mezi těmi, kteří byli zastánci samostatnosti Junáka. Všechny tyto spory byly vyřešeny následnými politickými událostmi.

24. února 1948 došlo k jednání mezi ministrem spravedlnosti Alexejem Čepičkou a tehdejším náčelníkem Junáka Rudolfem Plajnerem a náčelní Vlastou Koseovou. Čepička tehdy požadoval, aby Junák vstoupil do „obrozené“ Národní fronty³⁵, Plajner však tento požadavek odmítl a poukazoval na nutnost zachování apolitičnosti Junáka. Navíc poukazoval Plajner na to, že o takovémto kroku by členové Junáka museli hlasovat na celostátním sněmu. Rozhovor mezi oběma muži následně přerostl v hádku, kdy ministr Čepička oběma skautským činovníkům vmetl, že Junák neudělal nic pro osvobození republiky, jedná se o organizaci, která je nepřátelská vůči socialismu a samotného náčelníka prý měli již dávno zatknout. Hádku nakonec vyvrcholila fyzickým střetem, kdy ministr Čepička udělal náčelníku Plajnerovi dva políčky. Traduje se, že náčelník Plajner na toto gesto klidně odpověděl: „Jako náčelník Junáka nesmím a jako vyznavač humanismu nemohu Vám oba vrátit. Urážku a ponížení své osoby Vám odpouštím, ale vyslovil jste se neuctivě o celé junácké organizaci, jejichž 600 členů prokázalo svoji věrnost a oddanost republice a jejímu lidu obětí života v osvobozeneckých bojích a koncentračních táborech – je obhájit musím, a proto Vám druhou facku prominout nemohu.“³⁶ A následně mu políček vrátil. Konflikt kupodivu pro náčelníka Plajnera neměl žádné přímé důsledky. Avšak 25. února 1948 došlo v Československu

³³ Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 12. sign. 25.

³⁴ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 111, 141.

³⁵ Jedná se o sdružení politických stran (později do něho byly přijaty i jiné organizace), které bylo založeno za účelem převzetí řízení státu po druhé světové válce. Po únoru 1948 byla Národní fronta tzv. obrozena, tzn., že ČSSD byla sloučena s KSČ, ostatní strany byly zbaveny své původní úlohy a do Národní fronty byly začleněny všechny veřejně působící společenské organizace.

³⁶ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 143.

k převratu a vlády v zemi se chopila Komunistická strana Československa. Ještě téhož dne skupina ozbrojených jugoslávských učňů spolu s několika skauty – komunisty obsadila pod vedením Pavla Macháčka skautské ústředí. Bezprostředně na to byl vytvořen akční výbor Junáka, který se přihlásil k politice komunistické strany. Skautská organizace se tak plně ocitla v moci komunistů. Rudolf Plajner rezignoval na náčelnický post a do vedení Junáka se dostal dlouholetý vůdce skautských lesních škol, skaut – komunist, Jaromír Preininger.³⁷

2. 4 1948 – 1970

29. března 1948 byl Junák na základě rozhodnutí Ústředního akčního výboru Národní fronty začleněn do Svazu Československé mládeže jako jeho podřízená organizace. Následovalo rozhodnutí z 3. dubna 1948, kterým byl Junák přetvořen na dětskou organizaci pro děti ve věku od šesti do patnácti let.³⁸

Brzy však nový režim začal pracovat na úplné likvidaci Junáka. Jako první byly již v září 1948 zrušeny oddíly vodních skautů³⁹, neboť se prý jednalo o elitáře a představitele buržoazního skautingu. Na první pohled ne zcela zřejmou formou likvidace Junáka bylo slučování oddílů, jejichž počet klesl pod patnáct členů. Navíc byl v mnoha oddílech uměle vytvářen rozpor mezi dětmi a vedoucími a na mnoho vedoucích byl činěn nátlak aby „dobrovolně“ z oddílů odešli. Paradoxem je, že všechny tyto formy nátlaku na Junáka měly jeden velký vedlejší efekt, tito lidé, kteří byli nuceni od svých oddílů odejít, se poté často zapojovali do protistátní činnosti.

Časopis Junák se v létě 1948 musel sloučit s týdeníkem Vpřed, v září 1948 byl potom časopis přejmenován na Junáci vpřed! a v roce 1951 na Vpřed, pionýři!. Ještě téhož roku pak časopis zanikl. Časopis Činovník ukončil svou vydavatelskou činnost v roce 1949. Jeho redakce však nezanikla a začala vydávat časopis nový, pod názvem Vedení pionýrů. Roku 1949 také začaly v zahraničí vycházet skautské exilové časopisy, z nichž jmenujme časopis Stopa – informační věstník československých skautů v exilu, který byl vydáván až do roku 1985, kdy zemřel Velen Fanderlik, a časopis Československý skaut – exulant, který byl vydáván Josefem Kratochvílem.⁴⁰

³⁷ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 5., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 7 – 8., SVOBODA, Milan. *Hledání zaváté stezky*. Praha, 1994, s. 96 – 115., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 139 – 143., Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 17. sign. 36.

³⁸ Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 18. sign. 38.

³⁹ Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 20. sign. 44.

⁴⁰ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 160.

Definitivním koncem Junáka byl 1. leden 1951, kdy byla z rozhodnutí Ústředního výboru Československého svazu mládeže činnost Junáka oficiálně ukončena a jeho úkoly převzala nová mládežnická organizace Pionýr.⁴¹

Po roce 1951 docházelo k zatčení mnoha bývalých členů Junáka a k následným politickým procesům s nimi. Většina z nich byla odsouzena k dlouholetým trestům vězení a někteří dokonce k trestu nejvyššímu, k trestu smrti. Stupňována byla i proti skautská ideologie, byla očeřována skautská myšlenka i skautští funkcionáři. Roku 1953 například vyšla publikace *Skauting ve službách podněcovatelů války* od Aloise Poledňáka, ve které je skauting vykreslován jako organizace nepřátelská k ústavnímu uspořádání republiky.⁴²

Ve druhé polovině padesátých let, poté, co se novým vůdcem v SSSR stal Chruščov a veřejně odhalil Stalinovy zločiny, docházelo v naší republice k uvolňování politického napětí a ke kritice komunistické ideologie. Přehodnocoval se i systém výchovy mládeže v rámci pionýrské organizace a skautské myšlenky začaly opět pomalu ožívat. Po prezidentské amnestii v roce 1960 bylo navíc na svobodu propuštěno mnoho členů českého skautského hnutí a v roce 1966 došlo k rehabilitaci dr. Karla Průchy, který byl odsouzen roku 1952 v procesu s tzv. ilegálním ústředím Junáka. Jedna skupina bývalých junáckých činovníků v čele s Milošem Miltnerem se dokonce obrátila přímo na tehdejšího prezidenta republiky Novotného s žádostí o obnovu Junáka. Žádost byla sice zamítnuta a žadatelům bylo doporučeno, aby junácký program byl prováděn v rámci Pionýra, jednalo se však o první oficiální pokus o obnovení Junáka po mnoha letech. Po tomto pokusu následuje vlna euforie, veřejně se začíná mluvit o možnosti obnovy Junáka a mnozí bývalí členové se opět hlásí k této organizaci. A pak přichází rok 1968.⁴³

V únoru roku 1968 vydalo několik bývalých představitelů Junáka dokument *Junácký manifest*, ve kterém odmítli kritiku skautingu jako škodlivé ideologie a vyjádřili snahu o obnovu Junáka. 29. března 1968 potom dochází k obnově činnosti Junáka. Euforie z obnovy Junáka však netrvala dlouho. Politická situace v tehdeším Československu nebyla ideální. Uvolňování politických poměrů v zemi se nelíbilo některým členům Komunistické strany Československa, kteří byli zastánci předchozího tuhého režimu. Tuto situaci nakonec vyřešila noc z 20. na 21. srpna 1968, kdy území Československa bylo obsazeno armádami pěti zemí Varšavské smlouvy, aby potlačilo „kontrarevoluci“, šířící se v zemi. Touto intervencí byl

⁴¹ SVOBODA, Milan. *Hledání zaváté stezky*. Praha, 1994, s. 116 – 121., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 158 – 160., ZACHARIÁŠ, Jiří. *Lilie pod klopou, lilie za mřížemi: Čtvrtá kapitola* [online]. 23. 3. 2013 [cit. 10. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.svazskautu.cz/historie/lilie-pod-klopou-lilie-za-mrizemi/4-jeste-neni-konec/>>., Národní archiv České republiky. Fond Junák. kart. 1. sign. 2.

⁴² SVOBODA, Milan. c. d. s. 142 – 150., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 160 – 163.

⁴³ SVOBODA, Milan. c. d. s. 151 – 156., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 162 – 163.

poznámenán i český skauting. Junák opět musel částečně ustoupit od svých snah a ideálů. Navíc opět začali vyvíjet činnost skauti – komunisté, kteří znovu převzali vedení Junáka. Pomalu se schylovalo k dalšímu konci skautského hnutí u nás. Činnost Junáka byla ukončena na jeho plenárním zasedání 1. září 1970. Úplnou tečkou za jeho fungování pak byl dopis ze dne 15. září 1970, kterým bylo ukončení činnosti Junáka oznámeno ministři vnitra.⁴⁴

2. 5 Léta 1971 – 1989

Po zrušení Junáka měly jednotlivé oddíly několik možností, jak se s danou situací vyrovnat. Mohly buď znovu přejít k pionýrským oddílům nebo pod jiné organizace pracující s mládeží, stáhnout se do ilegality nebo nadobro ukončit svou činnost. Pokud přešly k jiným organizacím mládeže, musely však alespoň navenek změnit formu své činnosti, protože skautská výchova byla v tomto období opět nepřipustná.

Mnoho oddílů našlo své útočiště u turistických oddílů mládeže, které měly v rámci odboru turistiky tělovýchovných jednot velkou autonomii. Další organizace, pod které bylo možno se uchýlit, byly ochránci přírody, hasiči, Svazarm⁴⁵ nebo Pionýr.

Ať už se skauti vydali jakoukoli cestou, neustále zde bylo přítomné riziko, že pokud na ně padne byť jen sebemenší podezření, že se svého skautského přesvědčení nevzdali, hrozí jim od státní moci potrestání. I když při potírání skautingu nebyly používány ty nejtvrďší metody jako v padesátých letech, stále za tuto činnost hrotily soudy a vězení. Z tohoto důvodu se stalo, že několik vedoucích bývalých skautských oddílů začalo spolupracovat s StB. Někteří sice jen „naoko“, jiní však doopravdy.⁴⁶

Od osmdesátých let, kdy vedení v Sovětském svazu převzal M. Gorbačov, který se vydal cestou reform, docházelo v celém komunistickém bloku k uvolňování politických poměrů. Přelomovým byl rok 1989, kdy se k veřejným protestům proti režimu připojili i skauti, přežívající dosud v ilegalitě. V této atmosféře, podala skupina skautů – komunistů, jako byli V. Břicháček, A. Pludek nebo J. Pfeiffer, návrh Ústřednímu výboru Socialistického svazu mládeže (nástupce Československého svazu mládeže) na obnovu Junáka. Události však

⁴⁴ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 7 - 8., LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. c. d. s. 13., SVOBODA, Milan. c. d. s. 156 – 210., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 178 – 183., ZACHARIÁŠ, Jiří. *Lilie pod klopou, lilie za mřížemi: 38. kapitola* [online]. 23. 1. 2015 [cit. 24. 2. 2015]. Dostupné na <http://www.svazskautu.cz/historie/lilie-pod-klopou-lilie-za-mrizemi/38-skautske-jaro/#**>.

⁴⁵ Svaz spolupráce s armádou.

⁴⁶ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 8., CHOLÍNSKÝ, Jan. Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti: Rozhovor s Jiřím Zachariášem o dějinách českého skautingu v době komunismu a jejich odrazu po listopadu 1989. In *Paměť a dějiny* 1, 2013, 7, s. 16 – 17., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 183 – 202.

nabraly jiný směr. Poté, co byla násilně rozehnána manifestace 17. listopadu 1989 a po masivních protestech ze strany veřejnosti, vláda i vedení KSČ odstoupilo a v Československu tak konečně došlo k pádu tuhého komunistického režimu.

Bývalí činovníci Junáka začali okamžitě pracovat na jeho obnově. Vše vyvrcholilo 2. prosince 1989, kdy byl skauting v Československu již potřetí oficiálně obnoven. Opět také začaly vycházet skautské časopisy: Světýlko – nový časopis pro Světlušky a Vlčata a také samizdatový Čin.⁴⁷

2. 6 Skauting od roku 1989 do současnosti

K formálnímu obnovení činnosti skautské organizace v Československu potom došlo 19. května 1990 na junáckém sněmu v pražském Ústředním kulturním domě železničářů na Vinohradech.

Obnovení československého skautingu však neprovázela jen euforie, ale také problémy, hlavně názorové. Některým členům Junáka se nelíbil postoj části představitelů Junáka v době jeho zrušení v roce 1970. Tyto rozdílné postoje ve vnímání minulosti tak v roce 1990 vedli několik činovníků Junáka k vytvoření druhé skautské organizace - Svaz skautů Čech, Moravy a Slezska, který byl později přejmenován na Svaz skautů a skautek ČR. V současnosti tak v České republice existují dvě hlavní skautské organizace – Junák – svaz skautů a skautek ČR a Svaz skautů a skautek ČR. Mimo ně se vytvořily i další menší skautské organizace, například Skaut – český skauting ABS, YMCA T. S. a Skautský oddíl Vělna Fanderlika, který sdružuje skauty – politické vězně.⁴⁸

Junák – svaz skautů a skautek ČR rychle navázal na svou dřívější činnost, i když musel překonat mnohé problémy, spojené s dlouhou pauzou skautingu u nás. V červnu 1990 byly skautky znovu přijaty do světové asociace skautek, stejně tak v červenci 1990 byli skauti znovu přijati do mezinárodního skautského ústředí. Došlo i k obnovení časopisů Skaut – Junák, Skauting a začal vycházet časopis nový – Roverský kmen. Po rozdělení Československa na dva samostatné státy v roce 1993 museli skauti i skautky znovu žádat o vstup do těchto organizací, což se stalo roku 1996. Od té doby český Junák aktivně spolupracuje se svými zahraničními protějšky a dobře se mu daří i doma v České republice.⁴⁹

⁴⁷ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 9 - 10., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 203.

⁴⁸ CHOLÍNSKÝ, Jan. c. d. s. 10., CHOLÍNSKÝ, Jan. Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti. c. d. s. 19., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 220 – 223.

⁴⁹ CHOLÍNSKÝ, Jan. Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti. c. d. s. 23., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 223.

Svaz skautů a skautek ČR dle svých stanov navazuje na činnost a tradici Svazu Junáků – skautů Republiky Československé, který byl založen po vzniku Československé republiky 7. června 1919. Cílem svazu je podporovat výchovu dětí a mladých lidí jak po stránce mravní, tak i po stránce duševní, společenské i fyzické, aby z nich vyrostli zodpovědní a demokraticky smýšlející lidé. Při přijímání nových členů má tento Svaz jednu podmínku, a to, že členem Svazu skautů a skautek ČR se nesmí stát nikdo, kdo byl členem KSČ. Dnes má Svaz cca 1100 až 1200 členů.⁵⁰

Statistické údaje:⁵¹

Rok	Počet členů
1912	cca 50 skautů v Praze
1923	28 000
1930	30 000
1931	36 000
1936	58 000
1939	28 000
1945	200 000 zájemců při obnovení Junáka
1947	180 000
1949	30 000 v Česku, 7 000 na Slovensku
1968	Více než 65 000
Dnes	cca 53 000 ve více než 2 000 oddílech

2. 7 Jaroslav Foglar a Junák

V souvislosti s historií českého resp. československého Junáka nelze kromě Antonína Benjamina Svojsíka nezmínit ještě jednu významnou osobnost, a to Jaroslava Foglara. Dá se říci, že Jaroslav Foglar je lehce kontroverzní osobou, která rozděluje českou společnost na dva tábory. Na jedné straně stojí obránci jeho rozsáhlého díla a na straně druhé jeho kritici a

⁵⁰ CHOLÍNSKÝ, Jan. Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti. c. d. s. 23., Stanovy Svazu skautů a skautek ČR [online]. 1. 5. 2013 [cit. 21. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.svazskautu.cz/dokumenty/stanovy-sssct/>>.

⁵¹ Statistické údaje jsou vybrány z knihy ŠANTORA, Roman (ed.). *Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4. a ze stránek Junáka dostupných na <http://www.skaut.cz>.

někteří představitelé státní moci. Než se však dostanu ke konkrétním důvodům tohoto názorového konfliktu, řekněme si nejprve něco o samotné osobě tohoto českého spisovatele, redaktora časopisů *Mladý hlasatel*, *Junák a Vpřed*, významného metodika a hlavně skauta a dlouholetého vůdce 2. oddílu Praha.⁵²

Jaroslav Foglar se narodil 6. července 1907. Ke skautingu se dostal, když mu bylo dvanáct let, okamžitě se do něj zamiloval a začal pravidelně navštěvovat akce svého oddílu. Při jedné z nich se však nachladil a dostal zápal plic. Po této události mu jeho matka skauting zakázala. Vrátil se k němu až ve svých patnácti letech. Jeho starší bratr Zdeněk v té době právě zakládal oldskautský oddíl *Jestřábů* a svého mladšího bratra do něj přizval. Foglarovi se v oddíle však moc nelíbilo. V roce 1924 se náhodou seznámil s pražským 34. oddílem *Ohnivců* a přestoupil k nim, zde získal svou skautskou přezdívku *Jestřáb*. O rok později, již jako zástupce vůdce, vedl svůj první skautský tábor v blízkosti Sluneční zátoky na Sázavě. Po tomto táboře se 34. oddíl spojil s 2. oddílem, který právě procházel krizí, když neměl dostatek členů a jeho původní vůdce musel z existenčních důvodů vedení oddílu zanechat. Takto spojené oddíly si ponechaly nižší oddílové číslo, jelikož pražská *Dvojka* byla jedním z nejstarších skautských oddílů. Založena byla již roku 1913 a jejími řadami prošlo mnoho významných osobností. Jaroslav Foglar se do vedení oddílu dostal roku 1927.

Je až s podivem, že Foglarova *Dvojka* nikdy nepřerušila svou činnost a dokázala přežít jak období druhé světové války, tak po roce 1948 i období komunistické vlády. Když roku 1940 došlo na příkaz říšského protektora Karla Hermmana Franka k zákazu *Junáka*, *Dvojka* se nerozešla, ale dál pokračovala ve své činnosti. Foglar oddílu zajistil legální existenci tím, že vyjednal jeho vstup do Klubu českých turistů. Někteří ze starších členů oddílu se za války zapojili i do odboje. Foglar však o této jejich nebezpečné činnosti nevěděl a ti mu až do samého konce války nic neřekli. Zásluhy oddílu a některých jejích členů v době okupace byly po válce oceněny vyznamenáním. Oddíl dostal stříbrný válečný kříž a sám Foglar bronzový válečný kříž.⁵³

Podruhé se pražská *Dvojka* ocitla mimo zákon roku 1948, kdy byl oddíl „akčním výborem“ z *Junáka* vyloučen a měl tak ukončit svou činnost. Foglar se s tím však opět nehodlal smířit a 2. oddíl našel své útočiště v pražském Aeroklubu, kde se stal modelářskou letkou. V Aeroklubu však oddíl vydržel jen rok a poté pokračoval ve své skautské činnosti

⁵² ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 115., ZAPLETAL, Miloš. *Záhady a tajemství Jaroslava Foglara*, Praha, 2007, s. 9.

⁵³ BARTÍKOVÁ, Heda. *Důvěrné rozhovory*. Praha, 1999, s. 21 – 23., ČERNÝ, Václav – HOJER, Jindřich (ed.). *Jestřábe, díky: Jaroslavu Foglarovi Hoši od Bobří řeky a přátelé*. Praha, 2000, s. 17., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 69., ZAPLETAL, Miloš. c. d. s. 148 – 150, 157 – 158, 175 – 176, 184 – 186.

v rámci radlické tělovýchovné jednoty. Tam se Dvojka celkem nerušeně scházela čtyři roky, než se na ní upřela pozornost Státní bezpečnosti a Jaroslav Foglar byl několikrát vyslýchán. V roce 1954 dosáhl tlak na vedoucího 2. oddílu vrcholu a jedním z vyšetřovatelů Státní bezpečnosti mu bylo doporučeno, aby oddíl rozpustil. To však Foglar nemohl dopustit a raději 31. října 1955 podepsal závazek o spolupráci se Státní bezpečností. V registru svazků Státní bezpečnosti byl veden pod číslem 2299, jeho krycí jméno bylo Šípek. Tento moment jeho života je jedním z těch, na které jeho kritici rádi poukazují. Skutečností však je, že Foglar se tím nikdy netajil a Státní bezpečnosti zřejmě nikdy nepředal žádné kompromitující informace, které by StB⁵⁴ mohla proti někomu použít. Jako agent StB byl veden pouhého půl roku, poté byl jeho svazek uzavřen a uložen do archivu. Odmítl totiž s StB dále spolupracovat a navíc jak již bylo uvedeno výše, jeho informace se pro StB ukázaly jako naprosto bezcenné. Mezi lety 1958 – 1961 a znovu roku 1975 byl na Foglara navíc zaveden pozorovací svazek. Za dalších osm let byl jeho svazek skartován, Foglarovi v té době bylo 75 let a StB ho nejspíš již nepovažovala za nebezpečného režimu.⁵⁵

Jaroslav Foglar stál ve vedení pražské Dvojky dlouhých 62 let. Za tu dobu spolu se svými svěřenci podnikl na 200 výprav, vedl 61 táborů a během jeho vedení prošlo oddílem na 800 chlapců. Tyto jeho zážitky a zkušenosti s vedením oddílu byly inspirací pro mnohá jeho díla, např. román Boj o první místo, Hoši od Bobří řeky (tak si 2. oddíl také říkal), Přístav volá, Záhada hlavolamu, Pod junáckou vlajkou, Poklad Černého delfína, atd. Skautský program obohatil kromě mnoha her také desítkami nápadů, které přinesly vzruch do tehdy poněkud fádního oddílového života.

Jaroslav Foglar zasvětil celý svůj život výchově mládeže, nikdy se neoženil a nikdy nezaložil rodinu. Tyto okolnosti vedly řadu jeho oponentů k různým spekulacím o jeho sexuální orientaci a vyrojily se i názory o jeho možné pedofilii. Všechny tyto pomluvy lze však jednoduše vyvrátit. Pokud by se něco takového v oddílu dělo, jistě by to nebylo možné utajit a za celou dobu Foglarova vedení Dvojky si ani jeden z chlapců nestěžoval na nějaké nevhodné chování ze strany jejich vůdce. A co se týče jeho případné homosexuality? Jaroslav Foglar měl několik známostí se ženami, ale ty nikdy netrvaly moc dlouho. Důvod byl jednoduchý, Jaroslav Foglar miloval svou práci a svůj oddíl, přípravám jeho programu věnoval veškerý svůj volný čas a to ženy v jeho životě nedokázaly akceptovat. Podle

⁵⁴ Státní bezpečnost

⁵⁵ ZAPLETAL, Miloš. c. d. s. 195 – 197, 264 – 273.

svědectví lidí, kteří ho znali nejlépe, občas litoval, že se neoženil a nezaložil rodinu. Jeho rodinou se tak stala pražská Dvojka, jejímuž vedení a programu zasvětil celý svůj život.⁵⁶

Jaroslav Foglar zemřel po těžké nemoci v Thomayerově nemoci v sobotu 23. 1. 1999 ve věku nedožitých dvaadvadesáti let.⁵⁷

⁵⁶ ŠANTORA, Roman. c. d. s. 115., ZAPLETAL, Miloš. c. d. s. 51, 158, 240 – 246.

⁵⁷ BARTÍKOVÁ, Heda. c. d. s. 39., ZAPLETAL, Miloš. c. d. s. 282.

3. Skauti - komunisté

Skauting je demokratické výchovné hnutí a jako takové je již ze své podstaty v rozporu s totalitní povahou komunistického režimu, který byl v Československu nastolen po únorovém převratu roku 1948. Někteří skauti si to uvědomili, Antonín Benjamin Svojsík prohlásil již roku 1938, kdy se vrátil z návštěvy Sovětského svazu, že skauting vylučuje totalitu a totalita vylučuje skauting. Budoucnost pak měla brzy potvrdit jeho slova. Vždyť komunistický režim se Junáka snažil dvakrát dlouhodobě zakázat a zcela tak zničit celé skautské hnutí. Jak se tedy někdo mohl prohlašovat za skauta a zároveň být členem Komunistické strany? A přesto se mnozí takoví našli.

Levicové myšlenky se ve skautském hnutí prosazovaly již po první světové válce. Byly zakládány junácké spolky na základě různých socialistických směrů. Mezi nimi byly například Sdružení socialistických skautů a skautek, Československá obec junáků volnosti, Skautské sbory Dělnické tělocvičné jednoty, Sdružení československých skautů socialistů, Skauti práce, Spartakovi skauti práce a další. Když potom mělo dojít ke sjednocení všech skautských hnutí existujících v Československu v jedno, setkal se tento nápad s velkou neochotou. Když se tak však v roce 1939 nakonec stalo, nedopadl tento pokus dobře, protože již brzy se ukázala názorová nejednotnost, která nakonec vyvrcholila odchodem několika jednotlivých spolků. Nebylo to však nijak neobvyklé, vždyť v té době i celá společnost tíhla tímto směrem.⁵⁸

Po skončení druhé světové války se zvedl v celém Československu o skauting nebývalý zájem, který byl mimo jiné podpořen i statečností skautů a skautek v době nacistické okupace. V této situaci pak bylo zcela pochopitelné, že se jednotlivé politické strany začaly zabývat tím, jak by skautské hnutí zapojily do svých záměrů. Výjimkou nebyla ani Komunistická strana Československa. Někteří členové této strany se začali dobrovolně stávat i členy skautského hnutí, jiní byli do skautské organizace záměrně nasazováni.⁵⁹

Po únoru 1948 se skauti – komunisté dostali do vedení Junáka a ihned, co se dostali ve spolku k moci, vytvořili tzv. Akční výbor Ústředí Junáka. Následovalo vytvoření akčních výborů i na zemské úrovni a začala postupná likvidace skautského hnutí, které mělo být nahrazeno organizací Pionýr. Je ovšem třeba podotknout, že někteří skauti – komunisté byli překvapeni úplným zrušením Junáka v roce 1951. Většina z nich totiž měla i přes své členství

⁵⁸ LEŠANOVSKÝ, Karel. *Komunismus a skauti komunisté*. Praha, 2009, s. 9 – 12., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 118.

⁵⁹ Důkazy o sledování skautské organizace a o záměrném pronikání členů komunistických hnutí do ní viz Objektový svazek Ministerstva vnitra H – 163 „Junák“, který je uložen v Archivu bezpečnostních složek.

v Komunistické straně ke skautingu vřelý vztah a doufali, že bude Junák pokračovat, byť jen pod hlavičkou Svazu Československé mládeže. Následovaly soudní procesy se skauty a lidé hlásící se ke skautské ideologii byly často i jinak perzekuováni (výpovědi z práce, nepřijetí ke studiu na vysokou školu atd).⁶⁰

Podobná situace nastala i roku 1968, kdy se skautské hnutí začalo samovolně obnovovat, až mu nakonec Ministerstvem vnitra byly schváleny i stanovy. Do obnovy Junáka se nadšeně vrhli i skauti – komunisté. Jejich radost jim však nevydržela dlouho, po dvou letech byl Junák opět zrušen.

Při třetí obnově Junáka roku 1989 byli skauti – komunisté opět na scéně a mnozí se dostali i do nového vedení. To se ovšem setkalo s nevolí skautů, kteří byli za komunistického režimu vězněni. Vadilo jim, že nejen, že jsou lidé, jejichž strana stála za likvidací Junáka, znovu ve vedení spolku, ale že se svým vězněným bratrům neomluvili, ani nevysvětlili, proč se ke Komunistické straně přidali a přímo či nepřímo se i oni podíleli na likvidaci Junáka.

Skauti, kteří nesouhlasili s tím, jakou roli by skauti – komunisté měli představovat v novém vedení Junáka, odešli a založili vlastní skautské hnutí s názvem Svaz skautů a skautek ČR. Skauti, kteří byli za komunistického režimu vězněni či jinak perzekuováni pak chtěli založit Skautský oddíl Věna Fanderlika. Cílem oddílu mělo být očištění skautského hnutí od zbytků totality a prosazení ideálů, za které byli členové oddílu vězněni. Tyto jejich snahy se však nesesetkaly s nadšením u vedení Junáka, spíše naopak. Junák totiž po roce 1989 začal praktikovat politiku „nevrtání se“ v minulosti, a tak se mu samozřejmě činnost Oddílu Věna Fanderlika moc nelíbila. Nové vedení Junáka tak založení tohoto oddílu nepovolilo. Po dlouhých tahanicích tak nakonec skauti – muklové opustili řady Junáka a založili vlastní občanské sdružení Skautský oddíl Věna Fanderlika. Členy tohoto oddílu se mohou stát skauti či skautky, kteří byli za své občanské nebo skautské postoje v minulosti perzekuováni totalitními režimy v bývalém Československu. Všichni zájemci o členství musí doložit i lustrační osvědčení.⁶¹

⁶⁰ LEŠANOVSKÝ, Karel. *Komunismus a skauti komunisté*. s. 12 – 17., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 158 – 161.

⁶¹ LEŠANOVSKÝ, Karel. *Komunismus a skauti komunisté*. s. 20 – 21., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 223., *Skautský oddíl Věna Fanderlika* [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.kpv-praha15.wz.cz/>>.

4. Třetí odboj a skauti

Po únoru 1948 se moci v Československu chopila Komunistická strana a lidé, kteří s novým režimem nesouhlasili, se snažili Československo opustit, což se jim při troše štěstí podařilo. Našli se ale i tací, kteří se rozhodli zůstat a bojovat proti novému režimu. Tak vznikl třetí odboj. Oproti druhému odboji se však jednalo o odboj ryze národní, který neměl oficiální podporu západních demokratických velmocí. Jednalo se především o odboj jednotlivých osob či malých skupin lidí, jejichž cílem bylo přivodit politický převrat a pád nového režimu v zemi. Mezi těmito osamocenými lidmi či malými skupinami bylo i mnoho skautů.⁶²

Proces dohledu nad skautskou organizací Junák začal již po druhé světové válce.⁶³ Důvodem byla snaha státu vytvořit jednotnou dětskou a mládežnickou organizaci. Největším zastáncem této snahy byla Komunistická strana Československa. Po únoru 1948 pak skautské hnutí jasně mířilo ke svému konci. Hlavním důvodem konce skautingu u nás bylo jeho zřejmé napojení na západ, čímž se československý skauting stal nepřítelem nového komunistického režimu. Skauting však byl komunistickým funkcionářům trnem v oku i z jiných důvodů. Podle nich byl skauting nebezpečný ze dvou hlavních hledisek: jeho ideologie a formy výchovy. Skauting byl prý kosmopolitickou a buržoazně nacionalistickou organizací, nepřátelskou dělnické třídě a všemu pokroku. Tuto svou ideologii prý nenápadně zaséval do myslí mladých lidí a vytvářel tak z nich nepřátele režimu. Svou výchovou dále skauting odváděl pozornost mladých lidí od skutečnosti, od společenských problémů a současného dění a zaváděl je do romantického neskutečna plného dobrodružství. Z těchto názorů potom vycházelo stíhání a odsuzování skautů jako nepřátel nového režimu.⁶⁴

Po zákazu Junáka v roce 1951 přechází mnoho skautských oddílů a středisek do ilegality a to i přesto, že dle zákona č. 231/48, na ochranu republiky jim hrozí vysoké tresty vězení. Nejčastějšími formami odporu proti komunistickému režimu, které skauti v ilegality používali, jsou tisk a rozšiřování antikomunistických letáků, přímý ozbrojený boj či spolupráce se západními zpravodajskými službami. Někteří se dokonce podíleli na přípravách státních převratů. Mezi nejznámější skautské odbojové organizace patřily např. SODAN, ZVON, Beneš, 34. Pražské středisko Ostříž a další. Pro představu náplně odbojové činnosti těchto organizací, si dovolím některé z uvedených skupin krátce charakterizovat.

⁶² RADOSTA, Petr. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha, 1993. s. 11 – 13.

⁶³ Archiv bezpečnostních složek ČR. Fond H. sign. H – 163. Objektový svazek „Junák“.

⁶⁴ HAVEL, Lukáš. Skauting ve službách podněcovatelů války aneb zásahy komunistického režimu proti skautské organizaci a jejím členům. Rkp ve vlastnictví autora., LEŠANOVSKÝ, Karel. *Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib*. Praha, 1999, s. 41 – 42.

SODAN neboli Skautská organizace demokracie a nezávislosti působila v okolí obce Křenovice východně od Brna a byla založena Mojmírem Babušíkem, Rudolfem Mrázkem a Oldřichem Klobasem. Důvodem ke vzniku této skupiny, byla jejich vykradená skautská klubovna. Po té, co byl skauting v Československu zrušen, scházel se Rudolf Mrázek se svými kamarády z oddílu dál. Jednoho dne přišli ke klubovně a našli ji zcela vykradenou, to je urazilo. Jejich odpor k tehdejšímu režimu vzrostl, rozhodli se ale, že se budou tajně scházet dál. Dál jezdili na výlety, sportovali. Postupně se k výše třem jmenovaným přidávali další a kromě skautování začali plánovat i jinou činnost: odboj. Skupina nakonec čítala přibližně 35 členů. V té době se kvůli krytí začali scházet v klubovně Československého svazu mládeže v Křenovicích u Brna a začali tisknout první protistátní letáky s hesly Pravda vítězí! nebo Raději zemřít vestoje!, a psát výhružné dopisy funkcionářům komunistické strany, jedním z adresátů dopisů byl Alois Tesař, tajemník Národního výboru v Křenovicích. Někteří členové skupiny i zapalovali stohy a stodoly JZD v reakci na nucenou kolektivizaci zemědělství. Na rok 1953 plánovali vykolejení nákladního vlaku na trase Brno – Trenčianská Teplá a následně svůj odboj ukončit, k tomu však již nedošlo. Skupina totiž byla v tomto roce prozrazena a přišlo následné zatýkání. Většina jejích členů byla v roce 1954 odsouzena k mnoha letům odnětí svobody (tresty se pohybovaly od dvou do dvaceti let). Při přezkumném řízení, konaném v roce 1992, bylo zjištěno, že skupina byla již od roku 1951 nejspíše pod dohledem StB.⁶⁵

Skautský odboj Beneš neboli SOB vznikl v dubnu 1949 v Heřmanově Městci. Založen byl Ladislavem Doležalem, Jaromírem Kabeláčem, Milanem Netušilem a Vladimírem Novákem. Členové této skupiny tiskli letáky, které vyzývaly k odporu proti komunistickému režimu, panujícímu v zemi, a které kritizovaly místní funkcionáře Komunistické strany. Dále skupina vydávala časopis Jánošík, který obsahoval zprávy zachycené z vysílání západních rozhlasových stanic. Skupina ukončila svou činnost na jaře roku 1950, kdy většina jejích členů odešla na vojnu či vysokou školu.⁶⁶

Bohužel všechny tyto odbojové organizace byly dříve či později odhaleny StB a jejich členové byli odsuzováni k několikaletým trestům odnětí svobody, propadnutí majetku a v mnoha případech i ke ztrátě občanských práv.

V padesátých letech se v Československu uskutečnily první velké politické procesy, které tvrdě zasáhly i český skauting. Skauti přišli na řadu hned po důstojnících armády, ze

⁶⁵ Národní archiv České republiky. Značka Konfederace politických vězňů. kart. 60. fasc. skauti., HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., KASÁČEK, Miroslav – NAVARA, Luděk. *Příběhy třetího odboje*. Brno, 2010, s. 59 – 109., VEBER, Václav. c. d. s. 143 – 144.

⁶⁶ HAVEL, Lukáš. c. d.

keré měl nový režim největší a nejspíše i oprávněný strach, po příslušnících Bezpečnosti a vůdcích nekomunistických politických stran. Z mnoha procesů se skauty konaných především na konci čtyřicátých a během celých padesátých let, jejichž jediným cílem byla likvidace Junáka jako celku, vzpomeňme alespoň ty nejznámější.

První proces se skauty se konal v květnu 1949. Na lavici obžalovaných zasedla Dagmar Skálová a Jiří Navrátil spolu s dalšími skauty. Tito skauti byli napojeni na skupinu kolem Jaroslava Borkovce, která připravovala státní převrat. O tomto pokusu bude ještě řeč v další kapitole této práce.

Druhý skautský proces následoval již v září 1949, kdy před soudem stanuli českobudějovičtí roveři Mánek, Brom, Kolouch, Kouba a Choun. Ti byli napojeni na pražskou odbojovou skupinu Za pravdu. Byli odsouzeni k trestům těžkého žaláře na deset až dvacet let.

Třetí proces se skauty, tentokrát hradeckými, v čele s Lubomírem Školoudem, proběhl v březnu 1951. Skupina hradeckých skautů se především zaměřovala na rozšiřování protikomunistických letáků a psaní výhružných dopisů. Ze začátku se také pokoušeli získat zbraně, což se jim podařilo po vylopuení vojenského muničního skladiště. Ze získaného materiálu potom vyráběli nálože a vyhodili do povětří krajskou prodejnu KSČ. Byli obviněni z velezrady a dalších zločinů a od soudu si odnesli rozsudky ve výši trvání od jednoho roku do čtrnácti let.

Dalším významným procesem byl proces v květnu 1952 s dr. Karlem Průchou a spol. neboli s tzv. ilegálním vedením Junáka. Skupina byla obviněna, že spolupracovala se zahraničím a připravovala se na obnovení skautské organizace po pádu komunistického režimu. Cílem procesu nebylo jen odsouzení skautů stojících před soudem, ale zároveň i odsouzení skautingu jako celého hnutí. Zároveň byl proces i jakýmsi varováním všem dalším skautským vůdcům, kteří stále pokračovali v činnosti svých oddílů, v té době samozřejmě ilegální. Nad obžalovanými byly vyneseny tresty odnětí svobody ve výši šesti měsíců až patnácti let.

V červnu téhož se roku se konal proces se skupinou katolických skautů z Tišnova. Do čela této skupiny byl postaven katolický kněz ThDr. Otto Mádr. Nad skauty byly vyneseny opravdu tvrdé tresty. Vlastimil Železný a Alois Pokorný byli odsouzeni k trestu smrti oběšením. Jejich poprava byla vykonána 18. prosince 1952. Ostatní obžalovaní odešli od soudu s tresty od 14 let až doživotí.⁶⁷

⁶⁷ Více o případu Karla Průchy a spol. viz publikace Jiřího Zachariáše Soudní proces s tzv. ilegálním ústředím Junáka aneb Karel Průcha a spol.

Mezi významné procesy také patří ten z října 1952 s Pavlem Křivským a spol. Skupina byla obviněna z velezrady, špionáže, organizování povstání, podvratné činnosti a převádění osob do exilu v průběhu tzv. skautské šumavské brigády (v rámci této brigády vzniklo na Šumavě na dvacet skautských táborů, jejichž účastníci prováděli v pohraničí sběr lesních plodů a při této příležitosti se jim podařilo převést přes hranice až na dvě stovky osob). Pavel Křivský však nikdy nepřiznal, že by se při této brigádě převádělo a pokud ano, tak bez jeho vědomí.

Neposledním v řadě byl potom proces z března až dubna 1953, kdy se konal proces s Oldřichem Rotterbornem a dalšími (z nichž jmenujme alespoň Miroslava Kopta, Lubomíra Procházku, Milana Nováka a Ludvíka Marušku). Většina obviněných byla ve věku od šestnácti do dvaadvaceti let a odešla od soudu s poměrně nízkými tresty. Obžalováni byli z ilegální skautské činnosti a z úmyslu rozvracet lidově demokratické zřízení a společenský řád republiky. V březnu následujícího roku pak proběhl soudní proces s již výše zmiňovanou skupinou SODAN.⁶⁸

To byl krátký nástin z mnoha procesů konaných se členy skautského hnutí. Za dobu vlády Komunistické strany v Československu bylo z politických důvodů obžalováno celkem asi šest stovek skautů. Jedenáct jich skončilo na popravišti, jiní zemřeli při zatýkání, během výslechů nebo následně ve vězení a v uranových dolech. Mnoho skautů a dokonce i některých skautek bylo odsouzeno k doživotnímu trestu vězení, ostatní dostali několikaleté tresty. I přesto, že se toto číslo zdá vysoké, mohlo být ještě vyšší. Orgánům státní bezpečnosti se většinou nepodařilo odhalit všechny členy skautských odbojových skupin a to především díky statečnosti jejich zadržovaných kolegů, kteří věrni skautským zákonům, nikdy neprozradili své druhy a veškerou vinu brali na sebe.⁶⁹

⁶⁸ HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., LEŠANOVSKÝ, Karel. *Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib*. Praha, 1999, s. 34 – 36., RADOSTA, Petr. c. d. s. 79., VEBER, Václav. *Třetí odboj: ČSR v letech 1948 – 1953*. Pardubice, 2014, s. 254 – 257.

⁶⁹ HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., VEBER, Václav. c. d. s. 253.

5. Pokusy o ozbrojená povstání

Poté, co v únoru 1948 uchvátili moc v zemi komunisté, začaly po celé republice represálie namířené proti údajným nepřátelům nového režimu. Na přelomu čtyřicátých a padesátých téměř nepřetržitě probíhaly soudní procesy s těmito údajnými nepřáteli. Jednalo se především o občany z řad bývalých nekomunistických politických stran, o soukromé zemědělce, intelektuály, katolické kněze, skauty a další. Tyto procesy nesloužily jen k odstranění případných nepřátel režimu, ale také byly výstrahou všem, kteří by proti novému režimu chtěli jakkoli vystoupit. I přes tuto napjatou atmosféru bylo mnoho obyvatel, kteří si mysleli, že porazit nový režim není nereálné. Všichni očekávali brzké vypuknutí války mezi Sovětským svazem a západními mocnostmi, v jejímž důsledku by u nás komunistický režim padl. To vše přispělo ke vzniku odbojových skupin, které se v případě potřeby nebály vystoupit proti komunistům se zbraní v ruce. V té atmosféře očekávání nového světového konfliktu byl nějaký pokus o ozbrojený převrat jen otázkou času.

O politickém převratu v Československu někteří uvažovali již od léta 1948. Pokusů o politický převrat bylo mnoho a rozhodně se nejednalo o nějaké ojedinělé pokusy. Největší předpoklady a zřejmě i možnost uspět měli důstojníci, kteří byli po únoru 1948 hromadně propouštěni z armády.⁷⁰ Hlavním problémem u všech pokusů o zvrácení politického uspořádání v Československu však byly zbraně a také finanční prostředky, bez nichž se bohužel žádná změna politického systému v jakékoli zemi neobejde. A tak někteří majetnější lidé tyto skupiny začali finančně podporovat.

Někteří badatelé dnes soudí, že se v mnoha případech vlastně o žádné pokusy o ozbrojené převraty nejednalo, protože většina z nich byla vyprovokována StB. Takový názor ovšem nelze přijmout, aniž bychom tak nesnižovali odvahu lidí, kteří se do plánování těchto pokusů o ozbrojené převraty zapojili a o tom, že byly vyprovokovány StB, mnohdy neměli ani to nejmenší tušení.⁷¹

⁷⁰ Více o historii pokusů o svržení komunistického režimu viz PEJČOCH, Ivo. Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958. Praha, 2011. ISBN 978-80-86808-92-5.

⁷¹ RADOSTA, Petr. c. d. s. 45., VEBER, Václav. c. d. s. 58.

5. 1 Pokus o ozbrojený převrat v květnu 1949

5.1.1 Průběh pokusu

V noci z 16. na 17. května 1949 se měl uskutečnit státní převrat, jehož se měly účastnit nejen vojenské posádky z celé země, ale i civilisté, mezi nimiž samozřejmě nechyběli ani skauti. Ve vyšetřovacích i soudních spisech nalezneme tento pokus o převrat pod názvem Borkovec a spol. Strůjcem celého převratu však byl především podplukovník Květoslav Prokeš, který se s myšlenkou na ozbrojený politický převrat svěřil JUDr. Jaroslavu Borkovcovi až někdy kolem února 1949. Borkovec s touto myšlenkou souhlasil a společně s Prokešem začali připravovat podrobný plán převratu.⁷²

Cílem převratu bylo v daný den a danou hodinu obsadit předem určená místa (policejní centrála v Bartolomějské ulici, generální štáb, Ústřední výbor Komunistické strany Československa, všechna ministerstva, budovu rozhlasu, letiště v Ruzyni a ve Kbelích) a klíčové body, zmocnit se příslušných osob (internovat prezidenta a členy vlády), dále bylo nutné rozehnat lidové milice a Sbor národní bezpečnosti, rozpustit Národní shromáždění a zrušit národní výbory. Na celém území Československa mělo být vyhlášeno stanné právo, dočasně měly být zakázány politické strany, omezena svoboda slova a zákaz shromažďování. Po uskutečnění převratu měl Borkovec v rozhlase pronést předem připravený projev, podle kterého měla nová vláda, jejíž složení již měl Borkovec připraveno, převzít moc v zemi do jednoho měsíce od uskutečnění převratu a v této době se měly také konat svobodné demokratické volby. Složení nové vlády mělo být následující: ministrem národní obrany se měl stát generál Heliodor Píka, ministrem vnitra generál Bartík, ministrem financí Dr. Ing. Dvořáček, ministrem zahraničí Dr. Sychra, ministrem pošt a železnic Radvanovský, ministrem školství Dr. Dvořáček a ministrem průmyslu, obchodu a živnosti Dr. Richtárek. Je jistě zvláštní, že pro sebe si Borkovec ani Prokeš žádné funkce nepřipravovali. Prohlášení mělo rovněž obsahovat závazek, že veškerý komunisty ukradený majetek bude navrácen jeho původním majitelům, a že všechny politické rozsudky vynesené po únoru roku 1948 budou zrušeny.⁷³

⁷² ŠVEHLA, Marek. *Do boje proti komunismu* [online]. 16. 10. 2008 [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné na <<http://respekt.ihned.cz/nemilosrdna-minulost/c1-36381600-do-boje-proti-komunistum>>., VEBER, Václav. c. d. s. 65.,

⁷³ PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958*. Praha, 2011, s. 79 – 80., RADOSTA, Petr. c. d. s. 52 – 53., ŠVEHLA, Marek. c. d.

Na převratu se kromě již zmíněných Borkovce a Prokeše měly účastnit i další osoby: policejní rada dr. Rudolf Hrbek, který měl obsadit Bartolomějskou ulici, dobýt věznicí na Pankráci (z té mělo být osvobozeno cca 3000 politických vězňů, kteří se měli okamžitě zapojit do povstání) a obsadit budovu rozhlasu. Dalšími vojenskými důstojníky, zapojenými do povstání, byli štábní kapitán Vratislav Janda, štábní kapitán Zdeněk Holna, major Vladimír Němec, podplukovník František Hynek a velitel milovické vojenské posádky generál Vladimír Přikryl, který byl mezi prvními, kteří se o chystaném převratu dozvěděli, a byl také prvním, koho StB zatkla a v okamžiku vypuknutí povstání byl již vyslýchán. Finanční prostředky na zajištění povstání měl poskytnout bankéř Vladimír Fronc. Tito důstojníci a jejich posádky měli tvořit vojenskou složku povstání.⁷⁴

Podle některých historiků⁷⁵ byli skrze Vratislava Polesného a Emanuela Čančíka na tuto skupinu napojeni také skauti pod vedením Dagmar Skálové a Jiřího Navrátila. O jakémkoli spojení Čančíka s Borkovcem však neexistuje žádný hmatatelný důkaz, jistým vodítkem by mohl být pouze znalecký posudek z oboru vojenského a politického zpravodajství, vypracovaný k soudnímu řízení Skálová a spol., ve kterém se uvádí, že počátkem roku 1949 začal kapitán Bohumil Moravec organizovat na území Československa rozsáhlou ilegální vojenskou skupinu, jejímž účelem bylo ve spojení s ilegální skupinou Miroslava Jebavého a majora Květoslava Prokeše provést násilný státní převrat. Dle tohoto znaleckého posudku spočíval plán kapitána Moravce v tom, aby za přispění přímé účasti československé armády, Sokolstva a Junáka byl proveden násilný převrat. Organizace prý byla velice početná. Dále v Praze existovala ještě skupina civilních osob vedená Emanuelem Čančíkem, Karlem Sladkým a Vratislavem Polesným. Představitelé těchto skupin měli mít časté schůzky, na kterých se dohodly na provedení státního převratu, jehož datum bylo nejprve stanoveno na 2. května 1949 a posléze z technických důvodů přeloženo na noc z 16. na 17. května 1949. Z posudku dále vyplývá, že tento pokus o státní převrat neměl moc šancí na úspěch.⁷⁶

Jiný důkaz o propojení těchto dvou skupin neexistuje. Otázkou však zůstává, zda lze tento posudek považovat za relevantní či zda byly skupiny jen účelově spojeny tak, aby následný proces sloužil jako exemplární příklad pro další možné odpůrce komunistického režimu. Ať už je pravda jakákoli a obě skupiny spolu spolupracovali či ne, faktem zůstává, že

⁷⁴ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 75 – 76, 82., RADOSTA, Petr. c. .d. s. 53.

⁷⁵ Například Lešanovský či Radosta. Naopak Veber a Pejčoch tyto skupiny od sebe oddělují.

⁷⁶ Národní archiv České republiky. Fond Státní soud Praha. Inv. č. Or I 1034/49 1990 – 91. Znalecký posudek z oboru vojenského a politického zpravodajství v trestní věci proti Dagmar Skálové a spol. pro trestné činy podle zákona číslo 231/48 Sb. ze dne 6. srpna 1949.

dle vyšetřovací verze se Emanuel Čančík v únoru 1948 náhodou seznámil s civilním pracovníkem Vojenského technického ústavu v Praze, Karlem Sladkým. Diskutovali spolu o tehdejších politických poměrech v Československu a Sladký se následně Čančíkovi zmínil o svém známém z Vojenského technického ústavu, kapitánu Bohumilu Moravcovi. Tento důstojník měl podle Sladkého budovat ilegální organizaci, která se chtěla pokusit o státní převrat. Sladký se prý Čančíkovi zmínil, že i oni by mohli začít budovat podobnou skupinu a Čančík Sladkému v této věci přislíbil svou pomoc a brzy na to začal oslovovat lidi ve svém okolí. Jedněmi z nich byli i jeho sousedé, manželé Skálovi, v té době vedoucí skautského střediska Šipka. Hlavním spojencem Čančíkovi skupiny měla být potom organizace kapitána Moravce (je možné, že přes něj měl Čančík napojení na Borkovcovu a Prokešovu skupinu). Moravec⁷⁷ se měl stát údajnou hlavou celého povstání a jeho zástupci měli být Emanuel Čančík, Vratislav Polesný a Karel Sladký.⁷⁸

Čančíkova skupina chtěla obsadit budovu generálního štábu v Dejvicích, budovu rozhlasu a osvobodit politické vězně v čele s generálem Kutlvašem, který byl zatčen v prosinci 1948. Generál Kutlvašr se měl po svém osvobození postavit do čela povstání.⁷⁹

Samostatný příběh tohoto pokusu o ozbrojené povstání tvoří pak případ manželů Charvátových a již výše uvedeného Vratislava Polesného. Vratislav Polesný byl na jaře 1949 vězněn v litoměřické věznici. Odtud se mu podařilo 25. dubna 1949 spolu s Eduardem Maňákem uprchnout. Vydali se do Prahy a navštívili Polesného známé manžele Charvátovi. Polesný jim vysvětlil, co se stalo, a Charvátovi souhlasili, že ho u sebe schovají. V litoměřické věznici však zůstal bratr Maňáka a tak vznikla myšlenka, že by jej mohli osvobodit. Oba manželé s účastí na akci souhlasili i přesto, že Vlasta Charvátová byla v té době těhotná. První pokus o vysvobození Maňákova bratra měl mít nenásilnou formu, avšak nezdařil se. Druhý den po tomto nepodařeném pokusu navštívil manžele Charvátovi jejich známý Lubomír Vojtěch. Charvátovi mu představili Polesného a Vojtěch se během rozhovoru zmínil, že je členem ilegální odbojové organizace. Na to mu Polesný sdělil, že i on má vlastní ilegální skupinu, která čítá přibližně osm set mužů. Po tomto Polesného prohlášení, sjednal Vojtěch schůzku mezi Čančíkem a Polesným.⁸⁰

⁷⁷ S kapitánem Moravcem a dalšími armádními důstojníky proběhl samostatný proces. Viz. PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 101.

⁷⁸ LEŠANOVSKÝ, Karel. c. d. s. 35 – 36., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 90 – 92.,

⁷⁹ Více o zatčení a následném procesu s generálem Kutlvašem viz PEJČOCH, Ivo. Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu 1948 – 1958. Praha, 2011, s. 19 – 32. ISBN 978-80-86808-92-5.

⁸⁰ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 92 – 93., VEBER, Václav. c. d. s. 72.

Druhý pokus o osvobození vězňů z litoměřické věznice se měl uskutečnit 7. května. Plán akce byl následující: Polesný s Charvátovými odjel do Litoměřic. Když dorazili k věznici, vydali se směrem k vrátnici, chtěli se dovnitř dostat pod záminkou návštěvy, dozorce jim však ani neotevřel dveře a tak Charvátovi s Polesným museli znovu odjet do Prahy s nepořízenou. Ale nevzdali se. Na příští pokus se lépe připravili a pořídili si nákladní automobil. V pořadí třetí pokus se měl konat 11. května a kromě Polesného a Charvátových se ho měli zúčastnit i Vojtěch s Maňákem a ještě další dva účastníci – František Slanec a Vladimír Olmr. V 19 hodin zaparkovali u věznice. Maňák, Slanec a Olmr měli zůstat u vozidla, zatímco zbylá čtveřice si to namířila k vrátnici. Tentokrát měli štěstí, vrátnice byla otevřená. Polesný s pistolí v ruce vtrhl dovnitř a přikázal službu konajícímu dozorcovi, aby jim předal klíče od vězení. Charvátovi dostali dozorce na starost a Polesný pokračoval do vedlejší místnosti za dalším dozorcem. Zajatému muži se však podařilo využít nepozornosti Charvátových a začal prchat. Vlasta Charvátová ho vyzvala, aby zastavil, dozorce však neposlechl, naopak začal křičet na poplach. Vlasta Charvátová na něj vystřelila, její manžel ji okamžitě následoval. Výstřely přilákaly dalšího dozorce, Charvátová neváhala, znovu vystřelila a dozorce zasáhla, poté začali prchat z budovy. Venku na ně již čekal nastartovaný nákladní automobil, do kterého naskákali a odjeli zpět do Prahy. Když se o střelbě následně dozvěděl Čančík, moc nadšen z toho nebyl.⁸¹

Vraťme se teď ale zpátky ke skautům. Poté, co byla Dagmar Skálová (skautská přezdívka Rakša) kontaktována Čančíkem, přislíbila mu, že se pro věc pokusí získat větší množství skautů a členů Sokola. Do této akce zapojila i svého manžela Karla Skálu (mezi skauty přezdívaného Čil), ministerského radu. Ten měl vypracovat nástin předběžných opatření, který by se měl vysílat v rozhlasu po úspěšném dokončení převratu. Skauti měli sloužit především jako spojky a měli navádět odbojáře na daná místa.⁸²

Přibližně v polovině dubna kontaktovala Skálová dalšího skautského vedoucího Jiřího Navrátila a svěřila se mu s plánem na provedení státního převratu. Následně ho seznámila s Čančíkem. Ten Navrátila instruoval, aby zorganizoval příslušníky skautské organizace, kteří by byli ochotni se povstání zúčastnit. Datum povstání bylo stanoveno na 2. května 1949. Z technických důvodů však bylo nakonec přesunuto na noc z 16. a 17. května 1949 (přesněji na třetí hodinu ráno 17. 5. 1949). Skálová měla dále kontaktovat dalšího skautského vedoucího Jiřího Řeháka, který však účast na akci několikrát odmítl. Když ho však znovu

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Archiv bezpečnostních složek České republiky. Inv. č. A8 – 1287. Návrh na obnovu trestního řízení ve věci Karla Skály odsouzeného v procesu bývalého státního soudu v Praze sn. sp. OR I 1003/49 (Čančík a spol.), HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora.

kontaktovala den před předpokládaným datem převratu a znovu ho vyzvala, aby se akce zúčastnil, svěřil se Řehák svému bratranci Richardu Nebeskému a domluvili se, že se na dané místo pojedou podívat. Již 16. května však došlo k zatčení Emanuela Čančíka, kapitána Bohumila Moravce a dalších osob. StB se prý o přípravě povstání dozvěděla náhodou, v souvislosti s vyšetřováním fingovaného vloupání v obchodě firmy Slavíčková v ulici Na Poříčí.⁸³

Skauti pod vedením Jiřího Navrátila však o zatýkání nevěděli a ve večerních hodinách daného dne se, jak bylo v plánu, sešli na Vítězném náměstí, kde se nacházela budova hlavního štábu československé armády a u kavárny Daliborka v Chotkových sadech. Dagmar Skálová zůstala doma jako telefonní spojka. Na místě však na skauty čekal útvar vyzbrojených příslušníků StB. Jiří Navrátil později vzpomíná, že zásah byl velice rychlý, a že Stb musela s dostatečným předstihem o shromáždění skautů vědět. To by podporovalo teorii, že celý pokus o ozbrojené povstání byl provokací Stb a že zadržení skautů bylo plánovaným cílem. Skauti byli na místě zatčeni a odvezeni k výslechům do Bartolomějské ulice. Karel Skála byl zatčen ráno 17. května a jeho žena Dagmar téhož dne večer. Během čekání na výsledky se jim podařilo pomocí morseovky domluvit na společné výpovědi, že o žádném plánu na státní převrat nevěděli a na místě se sešli za účelem hry, tzv. noční bojovky. A i Skálová během procesu tvrdila, že požádala skautské vedoucí, aby v danou hodinu přivedli starší hochy na náměstí, s tím, že se jedná o skautskou akci. Většina skautů byla poté následně propuštěna.⁸⁴

Po sedmi týdnech výslechů, 16. července 1949, uzavřel prokurátor nový obžalovací spis s názvem Borkovec a spol. Byla tak vytvořena protistátní skupina v čele s JUDr. Jaroslavem Borkovcem. Skupina byla rozdělena na několik částí a brzy všichni členové této skupiny stanuli před soudem. Obvinění byli z velezrady a dalších zločinů.⁸⁵

5.1.2 Průběh procesů

Většina obžalovaných v soudních procesech probíhajících v padesátých letech byla souzena podle zákona č. 231/48 Sb., na ochranu lidově demokratického zřízení, ze dne 6. října 1948. Nejčastějším trestným činem, kterého se měli obžalovaní dopustit, byla velezrada

⁸³ Národní archiv České republiky. Fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 1034/49, spis Dagmar Skálová a spol. Obžaloba, s. 4., HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 92, 96, 102.

⁸⁴ Archiv Konfederace politických vězňů. Karton 104 – Vzpomínky – Dagmar Skálová, J. Zemanová, básně, rozbor tzv. Klosova archivu, článek: O skautce Dagmar Skálové a jejích šestnácti letech v kriminále., HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 96., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 174., VEBER, Václav. c. d. s. 72.

⁸⁵ Archiv KPV, kar. 104, článek O skautce Dagmar Skálové a jejích šestnácti letech v kriminále.

podle § 1 tohoto zákona. Trestným činem velezrady je dle odstavce 1 tohoto ustanovení vinen ten, kdo se pokusí: (a) zničit samostatnost nebo ústavní jednotnost republiky, (b) odtrhnout od republiky část jejího území, (c) zničit nebo rozvrátit lidově demokratické zřízení nebo společenskou nebo hospodářskou soustavu republiky, zaručené ústavou, nebo (d) násilím znemožnit ústavní činnost prezidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárského sboru nebo vlády. Za takovýto trestný čin hrozil trest odnětí svobody v délce trvání deset až dvacet pět let nebo doživotí. Dle odst. 2 tohoto ustanovení bude být viník potrestán smrtí: (a) dopustil – li se činu uvedeného v odst. 1 za branné povinnosti státu nebo v době ozbrojeného napadení republiky, (b) byly – li takovým činem zvláštní měrou ohroženy samostatnost, ústavní jednotnost nebo územní celistvost republiky, její lidově demokratické zřízení, společenská nebo hospodářská soustava, zaručené ústavou, nebo byla – li znemožněna ústavní činnost prezidenta republiky nebo jeho náměstka, zákonodárského sboru nebo vlády, (c) bylo – li k takovému činu užito branné moci nebo ozbrojeného nebo na vojenský způsob organizovaného sboru nebo byly – li k takovému činu sbírány nebo organizovány branné nebo pomocné síly nebo hromaděny zbraně neb střelivo, (d) byl – li při takovém činu kladen násilný odpor branné moci nebo ozbrojenému sboru, nebo (e) je tu jiná zvláště přitěžující okolnost.⁸⁶

Dalším oblíbeným paragrafem tohoto zákona, podle kterého byli obžalováni často odsouzeni byl § 5 – vyvědačství. Za něj hrozily stejné tresty jako za velezradu. Menší tresty pak hrozily podle § 35 (Nepřekážení nebo neoznámení trestného činu). Za ten hrozil trest v rozpětí od jednoho roku do pěti let. Jako vedlejší trest potom hrozil peněžní trest, konfiskace jmění, propadnutí a ztráta čestných práv občanských.⁸⁷

První přelíčení se skupinou Borkovec a spol. se konalo ve dnech 25. až 30 července 1949. Před soudním tribunálem stálo celkem 33 osob. Všichni obvinění byli shledáni vinnými. Trestného činu se podle rozsudku dopustili tím, že od února do května 1949 byli činnými v organizaci, vedené Květoslavem Prokešem, Dr. Hrbkem a Dr. Borkovcem, jejímž účelem, za pomoci vojenských posádek, bylo provést v Praze, Litoměřicích, Benešově, Pelhřimově, Milovicích, Pardubicích, Žatci, Brně, Přerově, Olomouci, Šternberku a jinde

⁸⁶ LEŠANOVSKÝ, Karel. c. d. s. 24., Zákon č. 231/48 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 6. října 1948.

⁸⁷ Tamtéž.

ozbrojený puč. Účelem puče mělo být odstranění prezidenta republiky, vlády a celého lidově demokratického řádu republiky.⁸⁸

Květoslav Prokeš, JUDr. Jaroslav Borkovec a Vratislav Janda byli odsouzeni k trestu smrti provazem, JUDr. Rudolf Hrbek, MUDr. Jan Pragner a Dagmar Tůmová na doživotí, podplukovník František Hynek k trestu vězení v délce trvání 25 let, Vladimír Fronc byl odsouzen na 20 let, Josef Kaduc, Jiří Válek, Ludmila Křesinová, Marie Svobodová a Jaroslav Krátký na 15 let, Leopold Kuncl, Gustav Gazyma a Jaroslav Benešovský k trestu na 12 let, Antonín Prokeš, Bořivoj Pospíšil, Emanuel Vejnar a Josef Křesina na 10 let. Generál Příkryl byl odsouzen na 4 roky, Ladislav Palička, Josef Váňa a Ignác Syrovátka na 3, 5 roku, Jan Němec dostal 3 roky. Bohumil Hornof a Imrich Karvaš byli odsouzeni ke dvěma letům vězení a nakonec Ing. Jiří Kaufman a Karel Bláha na 1, 5 roku.⁸⁹

Květoslav Prokeš, Jaroslav Borkovec a Vratislav Janda byli popraveni na nádvoří věznice Praha – Pankrác 5. listopadu 1949. Tím se uzavřel příběh první skupiny odsouzených za pokus o svržení komunistického režimu.⁹⁰

Ve druhé skupině, na kterou byla podána obžaloba dne 16. července 1949, byl souzen i jeden z vedoucích skautského střediska Šipka, manžel Dagmar Skálové, Karel Skála. Spolu s ním byli souzeni: jako jeden z hlavních organizátorů povstání Emanuel Čančík, dále kapitán Slavibor Petržílek, štábní kapitán Zdeněk Soukup, poručík Jaroslav Komínek, vojín Jiří Zezulek, Karel Schwarz, Ladislav Král, František Šmíd, Jaroslav Seifert, Jaroslav Sedláček, Dobromil Pacák, František Bouda, skautský vedoucí Ivan Kieslinger, Josef Kaluža, František Hýsek, Oldřich Martin, Jiří Komínek a Miroslav Mráz. Podle obžaloby byli všichni členy rozsáhlé protistátní skupiny, která hodlala rozpoutat bratrovražedný boj, do něhož neváhali zapojit i děti (narážka na to, že skautům, kteří se měli povstání zúčastnit, nebylo více než 15 – 18 let).⁹¹

Skupina stanula před Státním soudem v Praze ve dnech 15. a 16. srpna 1949. Všichni obžalovaní byli shledáni vinnými pro zločin velezrady, jehož se měli dopustit pokusem o zničení lidově demokratického zřízení československé republiky. Rozsudky opět byly velice tvrdé jako v případě první skupiny, ale nijak výjimečné pro dobu, ve které byly vyneseny. Emanuel Čančík byl odsouzen k trestu smrti, poručík Jaroslav Komínek na doživotí, Karel

⁸⁸ Národní archiv České republiky, fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 946/ 49 1990, spis Prokeš a spol., žaloba s. 6., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 83 – 84.

⁸⁹ Národní archiv ČR, fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 946/49, Květoslav Prokeš a spol., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 85 – 86.

⁹⁰ NA ČR, f. Státní soud Praha, inv. č. Or I 946/49, Květoslav Prokeš a spol. Zápis o výkonu trestu smrti.

⁹¹ HAVEL, Lukáš. c. d. rkp ve vlastnictví autora., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 98., NA ČR, fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 1034/49. Obžaloba ve věci Dagmar Skálová a spol.

Schwarz, František Bouda, štábní kapitán Zdeněk Soukup a kapitán Slavibor Petržílek k trestu odnětí svobody v délce trvání 25 let, Ladislav Král byl odsouzen na 23 let, Jaroslav Seifert na 22 let, Dobromil Pacák na 20 let, Jiří Komínek na 19 let, Miloslav Mráz, Jaroslav Sedláček a František Šmíd na 18 let, Josef Kaluža na 17 let, Ivan Kieslinger na 16 let, Oldřich Martin na 15 let, František Hýsek na 14 let a Jiří Zezulek k 12 letům. Emanuel Čančík byl popraven ve stejný den jako Borkovec, Prokeš a Janda, tedy 5. listopadu 1949.⁹²

Karel Skála byl Státním soudem v Praze odsouzen k 24 letům vězení, peněžité pokutě 10 000 Kčs, k propadnutí veškerého majetku a ztrátě osobních práv na dobu 10 let.

Karel Skála se narodil 4. ledna 1905 v Plzni. Roku 1925 byl promován doktorem práv na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Během svých studií se stal členem bývalé organizace Svaz skautů Republiky československé. Roku 1931 nastoupil službu u policejního ředitelství v Praze, kde během svého působení dosáhl hodnosti vrchní komisař. Během posledního roku druhé světové války pracoval jako pomocný dělník u firmy Schwartz v Praze – Karlíně. V průběhu Pražského povstání pak znovu nastoupil službu u pražského policejního ředitelství. Krátce po válce začal pracovat jako právní úředník Ministerstva vnitra, kde působil až do svého zatčení 17. května 1949.⁹³

Ve své výpovědi Skála uvedl, že o přípravách protistátního převratu byl informován svou manželkou, Dagmar Skálovou, dva dny před plánovaným datem převratu, a odmítl se tohoto převratu jakkoli účastnit. Den před plánovaným převratem Skálu navštívil Emanuel Čančík a informoval ho o podrobnostech plánu na převrat a žádal Skálu o vypracování předběžného nástinu bezpečnostních opatření pro případ úspěšného provedení převratu. Skála dle svých slov však z Čančíkova projevu nevyvodil, že by se jednalo o vážnou protistátní akci. Dále Skála vypověděl, že po odchodu Čančíka se několikrát, avšak neúspěšně, pokusil kontaktovat Ministerstvo vnitra a vše pro jistotu preventivně ohlásit. Telefon byl však vždy obsazen a Skála byl svou manželkou nakonec uprošen, aby věc neohlašoval. Navíc dle svých slov byl během výslechu Státní bezpečností bit, což mu měly dosvědčit jeho manželka Dagmar a další obviněná Vlasta Charvátová. Soud této výpovědi ale očividně neuvěřil a Skála byl odsouzen k vysokému trestu odnětí svobody.⁹⁴

Na tyto dva hlavní procesy byly navázány soudy další. Již o pět dní dříve než Čančík a spol., tedy ve dnech 10. – 12. srpna, stanula před soudem další skupina, do jejíhož čela byl postaven Karel Sladký. Skupina čítala celkem třináct mužů, z nichž devět bylo odsouzeno pro

⁹² PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 99 – 100.

⁹³ ABS ČR. Svazek 56179 MV, Karel Skála.

⁹⁴ Archiv bezpečnostních složek České republiky. Inv. č. A8 – 1287. Návrh na obnovu trestního řízení., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 99.

trestný čin velezrady, a další čtyři byli vinni neoznámením trestného činu. Karel Sladký byl odsouzen k doživotnímu trestu odnětí svobody. Další obžalovaný Josef Tichý k 25 letům, dále pak Jan Vencel k 23 letům, Bedřich Tumpera k 21 letům, Josef Beránek k 18 letům, štábní rotmistr Jan Kutílek k 15 letům, rotmistr Antonín Lánský k 8 letům, Miroslav Biel a Karel Bochníček k 6 letům, major Václav Šašek k 5 letům, JUDr. Jaroslav Zinák k 3 rokům, Jozef Zavadil ke 2 rokům vězení a František Richter na 1 rok.⁹⁵

Dalších dvacet obžalovaných, mezi nimi Vratislav Polesný a manželé Charvátovi, stanulo před Státním soudem v Praze 19. srpna 1949 a rozsudek byl nad nimi vyneseno o tři dny později, 22. srpna 1949. Většina obžalovaných byla shledána vinnými pro trestný čin velezrady, manželé Charvátovi navíc pro trestný čin vyzvědačství a za pokus o vraždu, ostatní obžalovaní byli odsouzeni za neohlášení trestného činu či za spoluvinu. Vratislav Polesný a Josef Charvát byli odsouzeni k trestu smrti, Vlasta Charvátová, které prokurátor původně také navrhoval trest smrti, a Lubomír Vojtěch k doživotí, Emil Fořt a Josef Hodný k 25 letům vězení, Vladimír Olmr k 24 letům, František Slanec k 22 letům, František Pazdera a František Mašek k 20 letům. Ostatní obžalovaní obdrželi tresty od osmi měsíců do osmi let.⁹⁶

5.1.3 Proces se skautskou skupinou Dagmar Skálová a spol.

Skautská skupina byla souzena samostatně a do jejího čela byla postavena žena, Dagmar Skálová. Spolu s ní byl v procesu souzen i Jiří Navrátil a dalších 22 skautů.⁹⁷

Dagmar Skálová se narodila 6. listopadu 1912 v Plzni manželům Šimkovým. Zde vystudovala i obecnou školu a následně gymnázium. Ke skautingu se dostala ve svých patnácti letech a zamilovala si ho. Skauting se jí nakonec stal i osudným. Mezi skauty našla i svého manžela Karla Skálu. Roku 1934 se společně odstěhovali do Prahy a zde založili nové skautské středisko Šipka. Po druhé světové válce se toto středisko stalo jedním z nejpočetnějších a mezi jeho členy patřil i budoucí prezident Václav Havel. Roku 1949 byla odsouzena, stejně jako její manžel, Státním soudem v Praze, za přípravu protikomunistického převratu. Propuštěna na svobodu byla až v šedesátých letech. Dagmar Skálová zemřela 15. července 2002.⁹⁸

⁹⁵ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 100.

⁹⁶ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 100 – 101., PEJČOCH, Ivo. *Ženy ve třetím odboji: Kurýrky zpravodajských služeb, převaděčky a příslušnice protikomunistických odbojových skupin*. Praha, 2014. s. 62 – 63.

⁹⁷ Archiv KPV. zn. KPV. kar. 104 – Vzpomínky – Dagmar Skálová, rozhovor s Dagmar Skálovou., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 102.

⁹⁸ Archiv KPV. zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky – Dagmar Skálová., ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 174.

Jiří Navrátil se narodil 10. října 1923 v Lipsku, kde jeho otec zastával funkci československého konzula. Po narození syna byl však povolán zpět do Prahy, na Ministerstvo zahraničí. Do styku se skautským hnutím se Navrátil dostal roku 1937, přes jednoho svého spolužáka ze školy. Nejprve byl členem 4. oddílu a později pražské Dvojky, vedené Jaroslavem Foglarem. Po maturitě, kterou složil roku 1942, začal pracovat v podniku Autobusová doprava Praha – Zbraslav. Roku 1944 byl Navrátil poprvé zatčen. Stejně jako pro jiné skautské vedoucí, kteří byli podezřelí z vedení ilegálních oddílů Junáka, si i pro něj přišlo Gestapo. Naštěstí neskončil jako někteří v koncentračním táboře, ale byl zařazen do trestních pracovních oddílů organizace TODT. Brzy se mu podařilo uprchnout, do konce války se skrýval a zároveň se aktivně podílel na domácím odboji. Po válce začal studovat na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, ale poté, co se 25. února 1948 zúčastnil protestního studentského pochodu na Hrad, byl jako vedoucí skautské organizace Junák, ze studií vyloučen. V květnu 1949 se spolu s Dagmar Skálovou podílel na přípravách protikomunistického povstání, za což byl následně odsouzen. V roce 1960 byl z vězení propuštěn na amnestii.⁹⁹

Proces s Dagmar Skálovou, Jiřím Navrátilem a dalšími skauty (Jiří Řehák, Jan Pichrt, Richard Nebeský, Jiří Ulrich, Pavel Holý, Václav Holan, Vladimír Vyčichlo, František Falerski, Závěš Bozděch, Viktor Jakoubek, Pavel Hartl, Luděk Tesař, Vratislav Tydlitát, Jan Simonides, Karel Čečka a další) se konal ve dnech 5. až 8. srpna 1949. Předsedou senátu byl ustanoven dr. Novák, prokurátorem pak dr. Čížek. Většina obžalovaných byla obviněna z toho, že se násilím pokusili zničit lidově demokratické zřízení Československé republiky a znemožnit ústavní činnost prezidenta republiky a vlády. Dagmar Skálová se tohoto činu měla dopustit tím, že se koncem dubna 1949 dozvěděla od Emanuela Čančíka, jednoho z vůdců ilegální protistátní skupiny, že se připravuje protistátní povstání. Počátkem května 1949 pak přislíbila svou účast při přípravách tohoto povstání a zprostředkovala napojení skautských oddílů, které měly být zapojeny do povstání jako vojenské jednotky. Za tímto účelem kontaktovala Jiřího Navrátila, kterého napojila přímo na Čančíka. Dále měla kontaktovat Jiřího Řeháka, který do příprav napojil svého známého Václava Holana, dále kontaktovala Ivana Kieslingera, který měl umožnit obsazení pankrácké věznice, Františka Bouru a svého manžela, Karla Skálu. V den plánovaného převratu pak byla doma u telefonu a sloužila jako spojka. Tímto se tedy pokusila násilím zničit lidově demokratické zřízení republiky zajištěné

⁹⁹ Jiří Navrátil (1923) [online]. [cit. 12. 5. 2015]. Dostupné na <<http://www.ustrcr.cz/es/jiri-navratil>>., KOLEKTIV autorů. *Osudy našich sousedů* [online]. Praha, 2008, s. 43. Dostupné na <<http://postbellum.cz/data/files/osudy%20na%C5%A1ich%20soused%C5%AF.pdf>> ., ABS ČR. Svazek 697145 MV. Stručný životopis Jiřího Navrátila.

ústavou a násilím znemožnit ústavní činnost prezidenta republiky a vlády. Prokurátor jí navrhl trest nejvyšší, trest smrti.¹⁰⁰

Jiří Navrátil se shora uvedeného jednání měl dopustit poté, co byl v dubnu 1949 informován Dagmar Skálovou o přípravách státního převratu a souhlasil s tím, že se do povstání zapojí i se svými skauty. Později se setkal s Emanuelem Čančíkem, který ho seznámil s Vratislavem Polesným, od kterého Navrátil dostal operativní instrukce, kterými se měl v průběhu povstání řídit. Dále Navrátil do povstání zapojil další osoby: Falerskiho, Beringera, Bozděcha Hartla, Jarolíma a Tydlitáta. Spolu s nimi a dalšími mladými skauty se v dohodnutý den a hodinu dostavil na seřadiště, kde měl začít s plněním plánů, v čemž mu bylo zabráněno tím, že byl zatčen.¹⁰¹

Dalším obžalovaným v procesu byl Jiří Řehák, který se měl trestného jednání, uvedeného v obžalobě dopustit tím, že poté, co byl Skálovou informován o existenci jakési ilegální organizace, která připravuje státní převrat, přislíbil svou účast s tím, že zorganizuje starší skauty – Pichrta, Nebeského, Ulricha, Holého, Holana a Simonidesa a v uvedený den se s touto skupinou odebral na místo převratu, kde byl posléze spolu s nimi zatčen.¹⁰²

Jan Pichrt, Richard Nebeský, Jiří Ulrich, Pavel Holý, Václav Holan a Vladimír Vyčichlo se měli provinít tím, že se spolu s Jiřím Řehákem dostavili na místo vypuknutí povstání. Ulrich s Holým měli být navíc údajně ozbrojeni. František Falerski, Závaš Bozděch, Viktor Jakoubek, Pavel Hartl, Luděk Tesař a Vratislav Tydlitát zase tím, že poté, co byli o přípravě povstání informováni Navrátilem, dostavili se na určené místo a hodlali se do povstání aktivně zapojit. Někteří měli být rovněž ozbrojeni a Hartl měl navíc vytvořit a distribuovat štvavé letáky. Tímto svým jednáním spáchali všichni výše jmenovaní zločin velezrady podle § 1 odst. 1 zák. č. 231/48 Sb.¹⁰³

Ostatní, tedy jmenovitě Jan Simonides, Miloš Boringer, Karel Čečka, Václav Grunwald, Antonín Valšík, Vladimír Kočandrle, Milan Jarolím a Milan Svatoš měli dle obžaloby provinít tím, že poté, co se dozvěděli o chystaném převratu, toto neoznámili bezpečnostním úřadům, ač tak mohli učinit bez nebezpečí pro sebe či osobu jim blízkou. Tím spáchali zločin neoznámení trestného činu podle § 35 zákona číslo 231/48 Sb.¹⁰⁴

¹⁰⁰ NA ČR, fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 1034/49, obžaloba Dagmar Skálové a spol., Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104. – Vzpomínky, článek O skautce Dagmar Skálové a jejích šestnácti letech v kriminále, článek Hra o život., PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 102.

¹⁰¹ NA ČR, fond Státní soud v Praze, inv. č. Or I 1034/49, obžaloba Dagmar Skálové a spol. z 16. července 1949.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

I když během výslechů na Státní bezpečnosti všichni obžalovaní podepsali doznání, že o chystaném převratu věděli a hodlali se na něm aktivně podílet, u soudu své výpovědi značně korigovali. Dagmar Skálová před soudem tvrdila, že ani Navrátilovi, ani Řehákovi nepodala žádné informace o chystaném povstání, pouze jim řekla, aby shromáždili své starší skauty kvůli nějaké skautské akci a že podrobnosti se dozví později na stanovištích. Řehák zase tvrdil, že byli pozváni na nějakou celostátní skautskou hru. Soud však jejich obhajobu zamítl a při vynesení rozsudku vycházel jen z jejich předchozích výpovědí na Státní bezpečnosti.¹⁰⁵

Dagmar Skálová, Jiří Navrátil, Jiří Řehák, Richard Nebeský, Jiří Ulrich, Pavel Holý, František Falerski, Závaš Bozděch a Karel Čečka byli Státním soudem v Praze uznáni vinnými. Dagmar Skálová, Jiří Navrátil a František Falerski byli odsouzeni za trestný čin velezrady. Dagmar Skálová byla odsouzena k doživotnímu trestu vězení. Jak později vzpomíná, prokurátor jí navrhoval provaz, ale dle jejích vlastních slov komunisté tehdy ještě váhali popravit ženu, tohoto ostychu se zbavili až o rok později, kdy byla k trestu smrti odsouzena první žena, Milada Horáková. Jiří Navrátil byl odsouzen k 20 letům vězení, čtvrtletně ztřeštěným tvrdým ložem a František Falerski k 15 letům čtvrtletně ztřeštěným tvrdým ložem. Navíc byl všem třem ještě uložen peněžní trest ve výši 10 000 Kčs, bylo jim zkonfiskováno celé jmění a pozbyli čestných občanských práv na dobu deseti let. Jiří Řehák, Richard Nebeský, Jiří Ulrich, Pavel Holý, Závaš Bozděch a Karel Čečka byla uznáni vinnými ze zločinu neoznámení trestného činu. Jiří Řehák byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 5 let a ztrátě čestných občanských práv na stejnou dobu, Richard Nebeský na 4 roky a k ztrátě práv po dobu 4 let, Jiří Ulrich na 3 roky a ke ztrátě práv na stejnou dobu, Pavel Holý k 5 letům vězení a ztrátě čestných občanských práv po dobu 5 let, Závaš Bozděch na 2 roky a k ztrátě práv na roky 3 a Karel Čečka na 1 rok. Všichni odsouzení podali odvolání k Nejvyššímu soudu.¹⁰⁶

Nejvyšší soud zamítl odvolání Dagmar Skálové, Jiřího Navrátila, Jiřího Řeháka, Pavla Holého, Františka Falerského a Karla Čečky v plném rozsahu. Odvolání Jiřího Ulricha zamítl Nejvyšší soud co do výroku o vině, co do výroku o trestu mu však vyhověl, stejně tak Richardu Nebeskému. Napadený rozsudek Státního soudu v Praze v tomto výroku zrušil a uložil jim trest nový. Richardu Nebeskému byl trest snižen na tři roky a Jiřímu Ulrichovi na

¹⁰⁵ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 102 – 103., NA ČR. Fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 1034/49, Rozsudek Státního soudu Praha z den 8. srpna 1949.

¹⁰⁶ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 103., NA ČR. Fond Státní soud Praha, inv. č. Or I 1034/49, rozsudek ze dne 8. srpna 1949., Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky, článek Hra o život (rozhovor s Dagmar Skálovou).

roky dva a to z důvodu jejich mladého věku (nebylo jim ještě ani 20). Čtrnáct obžalovaných nakonec, i díky legendě o skautské hře, odešlo od soudu bez trestu.¹⁰⁷

5.1.4 Aktéři ve vězení

Po vynesení rozsudku byla Dagmar Skálová převezena do věznice ve Znojmě, kde zůstala až do roku 1952. Poté byla převezena do Kutné Hory, kde strávila jen pár měsíců. Poté byla převezena do nové věznice v Pardubicích. Zde se Skálová ve vězeňské nemocnici podrobila operaci nádoru, způsobeného tvrdými výslechovými metodami. V Pardubicích vězeňkyně i pracovaly. Skálová pracovala na „švadlárně“, protože do práce mimo věznici jako politická vězeňkyně docházet nemohla. Práce byly koncipovány tak, aby co nejvíce vyčerpaly. Ani hygienické poměry ve věznici nebyly nijak růžové. Protože ve věznici nebyly cely zamykány, pouze oddělení, začaly si Skálová a její spoluvězeňkyně krátit čas vzděláváním. Hlavní iniciátorkou přednášek byla Růžena Vacková, univerzitní profesorka. Učila ostatní slohovědu, estetiku a filozofii 19. století. I ostatní se zapojily, neměly knihy a tak se vzdělávaly navzájem. Nějaký čas strávila Skálová i ve věznici v Ruzyni, kam se dostala čirou náhodou. Byla náhodně vybrána spolu s dalšími sedmnácti spoluvězeňkyněmi. V Ruzyni musely přepisovat pokyny pro použití dálkových zbraní pro výcvik důstojníků z Afriky. Poté se opět vrátila do Pardubic. Roku 1954 tam bylo zřízeno uzavřené oddělení, na které byla v dubnu 1954 přeložena i Skálová. 4. května téhož roku začalo všech 64 žen umístěných na uzavřeném oddělení držet hladovku. Výsledkem hladovky bylo, že mohly začít chodit jíst do vězeňské jídelny, na WC na chodbu, dostaly toaletní potřeby a byla jim sehnána nová práce – začaly plést. Roku 1955 byl Skálové změněn amnestií prezidenta republiky rozsudek z doživotí na 25 let vězení.¹⁰⁸

V létě 1965 se dvanácti ženám z uzavřeného oddělení podařilo propašovat dopis generálnímu tajemníkovi OSN Dagu Hammarskjöldovi, ve kterém upozorňovaly na neutěšené poměry v československých věznicích. Dagmar Skálová ve svém dopise poukazuje na nedostatečné hygienické podmínky ve věznicích. Hlavním bodem jejího dopisu ale je to, že ministerský předseda Široký prohlásil, že v Československu nejsou žádní političtí vězni, což

¹⁰⁷ NA ČR, fond Státní soud Praha, inv. č. 1034/49, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. března 1950., Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – vzpomínky – Dagmar Skálová.

¹⁰⁸ Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – vzpomínky, seminární práce Reného Flugera Politická vězeňkyně Dagmar Skálová, článek o Dagmar Skálové a jejích šestnácti letech v kriminále.

ovšem neodpovídá skutečnosti, a že Československo tak porušuje Chartu OSN, jejímž je signatářem, a to tím, že politickým vězňům odpírá práva zaručená touto Chartou.¹⁰⁹

Za odeslání tohoto dopisu bylo všech dvanáct žen potrestáno tím, že jim byly na dobu tří měsíců odejmuty výhody včetně novin, navíc za porušení vězeňského řádu byly převezeny na dva roky na uzavřené oddělení v Pankrácké věznici. Po dvou letech se vrátily opět do Pardubic. Dobu těsně před propuštěním na svobodu pak strávila ve věznici v Opavě.¹¹⁰

Roku 1960 byla vyhlášena amnestie, bohužel Dagmar Skálové se netýkala, jelikož byla organizátorkou nebezpečné protistátní skupiny. Stejně tak byla vyloučena z amnestie prezidenta republiky z roku 1962 a to z důvodů, že soustavně a hrubě narušuje trvale výkon trestu a i nadále aktivně projevuje svůj nepřátelský postoj k socialistickému zřízení. Na svobodu se tak dostala až po vyhlášení amnestie roku 1965.¹¹¹

Karel Skála byl po svém odsouzení převezen do plzeňské věznice na Borech, kde setrval až do svého prvního propuštění na amnestii prezidenta republiky roku 1960. O rok později byl znovu zatčen, tentokrát za trestný čin podvracení republiky. Trest si odpykával na Slovensku v Leopoldově. Stejně jako jeho žena byl i Skála vyloučen z amnestie prezidenta republiky roku 1962. Důvodem bylo, že poté, co byl propuštěn na amnestii roku 1960, spáchal ve zkušební době další trestný čin, za který byl odsouzen, čímž nesplnil podmínky amnestie z roku 1960, a proto se na něj nevztahuje ani amnestie z roku 1962. Skála byl na svobodu propuštěn 29. ledna 1966 poté, co si odpykal zbytek trestu.¹¹²

Posledním významným skautem, ale určitě ne nejméně důležitým, který byl odsouzen za pokus o ozbrojené povstání z května 1949, byl Jiří Navrátil. Navrátil byl po svém odsouzení v srpnu 1949 ihned spolu s dalšími skauty převezen do jáchymovských uranových dolů. Nejprve byl v pracovním táboře na Vykmánově, později byl převezen do pracovního tábora Rovnost. Zde spolu s několika dalšími oldskauty založil roverský kmen Rovnost a brzy začali vyvíjet rozsáhlou činnost: za pomoci odsouzených vysokoškoláků, kteří pracovali v dolech, získávali informace, organizovali spojení s rodinami, psali dopisy, sháněli léky a v neposlední řadě pomáhali svým spoluvězňům, kteří na tom nebyli psychicky ani fyzicky nejlépe. Stejně jako ženy v Pardubické věznici i roveři organizovali různé přednášky a jazykové kurzy. Po dvou letech věznění v Jáchymově však Navrátil onemocněl těžkým

¹⁰⁹ Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky. Dopis generálnímu tajemníkovi OSN ze dne 29. června 1956.

¹¹⁰ Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky. Správa nápravných zařízení – potrestání Dagmar Skálové ze dne 10. srpna 1956., Článek Hra o život.

¹¹¹ Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky. Stížnost Karla Skály ze dne 7. října 1962 ohledně odsouzení Dagmar Skálové, Seminární práce Politická vězeňkyně Dagmar Skálová.

¹¹² Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky. Článek Rozříznutý čas, Žádost o rehabilitaci zrušením odsouzení Karla Skály ze zákona ze dne 11. 2. 1991.

zánětem ledvin a byl převezen do věznice v Hradci Králové, později byl převezen do Plzně na Bory a nakonec do Pardubic, kde existovalo mužské a ženské oddělení. Tam se také na okamžik setkal s Dagmar Skálovou. Skálová vzpomíná, že jednou při procházce na vězeňském dvorku zaslechla junáckou znělku. Podívala se nahoru na zeď, a tam, mezi skupinou vězňů, která zedničila, zahlédla Jiřího Navrátila. Ten jí poznal a zamával jí. Po věznění v Pardubicích se na nějaký čas vrátil na Jáchymovsko. Poté vystřídal ještě věznice na Mírově a v Ilavě až nakonec skončil v Leopoldově, odkud byl 11. května 1966 propuštěn na amnestii.¹¹³

5.1.5 Propuštění na svobodu a další osudy hlavních aktérů

Mnohým vězněným skautům a skautkám byl pobyt ve vězení zkrácen díky prezidentským amnestiím z let 1953, 1960, 1962 a 1965. Díky té poslední se na svobodu dostala i Dagmar Skálová.

Dagmar Skálová byla z vězení v Opavě propuštěna v roce 1965 ve svých třiapadesáti letech, po amnestii prezidenta republiky. Ve vězení strávila dlouhých šestnáct let svého života. Z věznice odcházela v šatech, ve kterých ji zatkli. Po svém propuštění se vrátila do Prahy. Neměla ale kde bydlet, její dům byl po jejím procesu zabaven. Na bytovém úřadu pro ni neměli žádný byt, protože nebyla zaměstnaná, a v podnicích pro ni neměli místo, protože neměla bydliště v Praze. Skálová se tedy obrátila na bezpečnost a poté dostala k bydlení jednu suterénní místnost a práci v prádelně hotelu Wilson. Za dopolední směnu nanosila sto věder vody do praček. Dlouhé věznění a tvrdá práce se podepsaly na jejím zdraví. Ale o rok později nastala pro Skálovou radostná událost, po sedmnácti letech se znovu setkala se svým manželem Karlem Skálou, který byl také z vězení propuštěn. Společně se pak roku 1968 podíleli na obnově Junáka a Skálová se začala věnovat práci v K 231.¹¹⁴ Tam dohlížela na to, aby se mezi členy klubu nedostali i kriminální vězni, kteří se za ty politické rádi vydávali. Roku 1970, poté, co jí přestal sloužit zrak, odešla do důchodu, ale až do svých sedmdesáti let si přivydělávala jako skladnice. Roku 1990 byl v plném rozsahu, včetně vedlejších trestů, zrušen rozsudek Státního soudu v Praze z roku 1949, který poslal Dagmar Skálovou a spol. do vězení. Podle tohoto rozsudku měli odsouzení dostat zpět svůj majetek, který jim byl

¹¹³ Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – Vzpomínky, článek Rozříznutý čas., *Jiří Navrátil (1923)* [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.ustrcr.cz/cs/jiri-navratil>>.

¹¹⁴ Klub bývalých politických vězňů.

rozsudkem z roku 1949 zkonfiskován. V tom ale nastaly problémy a Skálová se musela soudit o svůj domek v Praze Bráníku. To se psal rok 1994 a Skálové bylo dvaosmdesát let. V té době žila v Domě pečovatelské služby, a jak jí to zdraví dovolilo, snažila se žít plným životem. Dál se setkávala se svými přáteli z Junáka, chodili ji navštěvovat bývalí členové jejího oddílu a dál se podílela na činnosti K 231. V roce 1997 získala státní vyznamenání, Řád T. G. Masaryka, za své celoživotní postoje. Dagmar Skálová zemřela 15. července 2002.¹¹⁵

JUDr. Karel Skála byl propuštěn na svobodu po amnestii prezidenta republiky devátého května 1960. Po jedenácti letech věznění. Po propuštění pracoval ve státním podniku Závody 9. května. Ihned po jeho propuštění na něj Státní bezpečnost založila pozorovací svazek, protože zde byla obava, že se Skála opět začne stýkat s dalšími bývalými politickými vězni a opět bude provozovat protistátní činnost. V tom měla StB částečně pravdu, Skála se opravdu začal stýkat se známými a také s bývalými spoluvězeňkyněmi své manželky Dagmar, která byla v té době stále ve vězení, neboť na ní se amnestie z roku 1960 nevztahovala. V únoru 1961 dokonce Skála podal žádost o propuštění jeho ženy z vězení, jeho žádost však byla zamítnuta. Skála si na svobodě nepobyl moc dlouho, 5. října 1961 byl znovu odsouzen a poslán do vězení, tentokrát za trestný čin rozvracení republiky, odsouzen byl k souhrnnému trestu odnětí svobody na 15 let. Jelikož si před tím již odseděl 11 let, byl po čtyřech letech, roku 1966, z vězení propuštěn a konečně se po mnoha letech setkal se svou manželkou. Od roku 1969 potom Skála po tři roky vedl Pražskou lesní školu a vůdcovské kurzy. Dlouhé věznění v tvrdých podmínkách se však podepsalo na jeho zdraví a Karel Skála 28. července 1973 zemřel.¹¹⁶

Jiří Navrátil po svém propuštění z vězení pracoval manuálně, nejprve v národním podniku Výstavnictví, kde pracoval na různých výstavách jako likvidační úředník a později pracoval jako propagační referent v družstvu „Družstevní služba“. Roku 1961 na něj byl Státní bezpečnostní založen pozorovací svazek pro podezření, že pokračuje v ilegální skautské činnosti. Nakonec se tyto domněnky ukázaly jako nepravdivé, ale jelikož se Navrátil stýkal s některými svými bývalými kolegy z Junáka, pokusila se jej roku 1974 Státní bezpečnost získat ke spolupráci. Dle dokumentů StB¹¹⁷ se to mělo podařit 26. listopadu 1974. Spolupráce s ním měla být ukončena roku 1978, kdy z rodinných důvodů nemohl dále ve své činnosti pokračovat (roku 1976 se Navrátil totiž oženil a o rok později se mu narodil syn). Po zveřejnění Cibulkových seznamů spolupracovníků StB, kde se objevilo jeho jméno, se

¹¹⁵ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 174., Archiv KPV, zn. KPV, kar. 104 – vzpomínky.

¹¹⁶ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 174., ABS. svazek 56179 MV, Karel Skála.

¹¹⁷ ABS ČR. Svazek 578415 MV - Jiří Navrátil, Návrh na získání ke spolupráci „Junák“.

Navrátil obrátil na soud. Ten jeho jméno očistil. Od roku 1963 začal publikovat různé články a pořady populárně vědeckého charakteru a později se stal členem Klubu volných novinářů. V prosinci roku 1989, po obnovení Junáka, se stal členem ústřední rady Junáka – svazu skautů a skautek ČR, kde vykonával funkci zahraničního zpravodaje. Roku 1999 byl zvolen starostou Junáka, v dnešní době je jeho místostarostou. Jiří Navrátil je nositelem mnoha skautských vyznamenání, roku 2002 např., jako první skaut z východní Evropy, získal nejvyšší světové skautské vyznamenání – Řád bronzového vlka.¹¹⁸

Jedním z obžalovaných v procesu se Skálovou a spol. byl i Závěš Bozděch, který byl z vězení propuštěn roku 1951. V letech 1954 až 1959 dálkově vystudoval Vysokou školu chemicko – technickou na Praze 6. Když byl roku 1968 obnoven Junák a spolu s ním i 2. oddíl vodních skautů, který Bozděch před svým zatčením navštěvoval, stal se zástupcem vedoucího. Ve svém životě vystřídal několik povolání, hlavně ve stavebním průmyslu. Snažil se získat i status soudního znalce v oboru, ale to se mu podařilo až roku 1990. Toto povolání vykonával až do té doby, než odešel do důchodu.¹¹⁹

5. 2 Další příběhy skautů ve třetím odboji

Ačkoliv se již takové množství skautů do podobných akcí, jako bylo povstání v květnu 1949, nikdy nezúčastnilo, vyskytly se po celém území tehdejšího Československa lokální skupiny, které se podle Státní bezpečnosti připravovali také na ozbrojené převraty. Většinou se však tyto skupiny, v nichž byli zapojeni vždy jen jednotlivci či několik málo skautů, ve skutečnosti na žádné ozbrojené převraty vůbec nepřipravovali a zaměřovali se na jinou odbojovou činnost. Následné soudní procesy s nimi byly potom zmanipulovány a jejich činnost byla značně nadnesena.

Z množství takových skupin jsem vybrala tři, na jejichž příkladu je jasně vidět, jak tehdy vypadala práce Státní bezpečnosti.

¹¹⁸ ŠANTORA, Roman (ed.). c. d. s. 239., ABS ČR, svazek 578415 MV a 697145 MV., *Jiří Navrátil (1923)* [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.ustrcr.cz/cs/jiri-navratil>>., *JUDr. Jiří Navrátil (1923) – Životopis* [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/209/page/4?locale=cs_CZ>.

¹¹⁹ *Závěš Bozděch (1929)* [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.ustrcr.cz/cs/zavis-bozdech>>.

5.2.1 Petr Křivka a spol. - Organizace 9909

Jedním z údajných organizátorů dalšího ozbrojeného státního převratu měl být dle Státní bezpečnosti Petr Křivka. Petr Křivka se narodil 21. října 1897 v Kobyli, roku 1917 musel narukovat do rakousko – uherské armády a byl odveden na italskou frontu. V dubnu 1918 dostal dovolenou a zběhl. Poté se ukrýval v lesích a pokoušel se založit odbojovou skupinu s níž by vystoupil proti vládnoucím Habsburkům. Během protektorátu Čechy a Morava odešel Křivka do exilu. Přes Maďarsko, Jugoslávii, Řecko, Turecko, Sýrii a Egypt se dostal do Francie, odkud byl později evakuován do Anglie. Od roku 1943 až do konce druhé světové války působil jako člen osobní stráže prezidenta republiky Edvarda Beneše. Za svou činnost během druhé světové války získal Československou vojenskou pamětní medaili se štítkem F – VB a Československou vojenskou medaili Za zásluhy II. stupně. Dosáhl hodnosti rotmistra.¹²⁰

Po návratu do Československa byl Křivka z armády demobilizován a nastoupil na místo revizora u Československých drah, kde pracoval až do 1. ledna 1949, kdy byl propuštěn do penze. Po návratu z exilu se také začal aktivně věnovat politickému životu v Národně socialistické straně. S události února 1948 jako válečný veterán nemohl souhlasit a chtěl se znovu zapojit do odboje. Na konci března se Křivka náhodou seznámil v restauraci brněnského pivovaru s Josefem Šinkovským a začali spolu probírat současnou politickou situaci. Oba se shodli, že jsou se stávajícím režimem velice nespokojeni. Podobně se později seznámil s Antonínem Ticháčkem, Karlem Vágnerem a studentem Josefem Jandou. V restauraci brněnského pivovaru se pak tyto výše jmenovaní měli pravidelně scházet a založit ilegální odbojovou skupinu, jež nesla označení „9909“. Její činnost zpočátku spočívala především ve schůzování, získávání dalších členů a rozhovorech na téma, jak vést odboj. Cílem organizace bylo dle StB získat co nejvíce členů, aby mohla vystoupit z ilegality a zahájit rozsáhlé ozbrojené povstání. Do skupiny měli být kromě bývalých vojáků a příslušníků SNB¹²¹ zapojeni i členové armády spásy, několik duchovních a jiných osob. Mezi těmito osobami byl i skaut Josef Svoboda, který ve skupině fungoval jako spojka mezi Hodonínem a Brnem. Organizace 9909 totiž prý rozvinula svou činnost po celé jižní Moravě,

¹²⁰ PEJČOCH, Ivo. c. d. s. 108., PEJČOCH, Ivo. *Rotmistr Petr Křivka, další z obětí komunistického režimu* [online]. [cit. 15. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.vhu.cz/rotmistr-petr-krivka-dalsi-z-obeti-komunistickeho-rezimu/>>.

¹²¹ Sbor národní bezpečnosti.

kde vytvářela menší skupinky spolupracovníků, mezi jejichž veliteli se měly spojky pohybovat.¹²²

Smyčka kolem Petra Křivky a jeho skupiny se stáhla 17. srpna 1949, kdy bylo mnoho členů skupiny zadrženo. V ten den se měla skupina sejít v hájovně na okraji Bučic. Na schůzce měly být rozdány zbraně a naplánován den protistátního převratu. Na místo schůzky je měl dovézt jakýsi Jaroslav (ve skutečnosti operativní pracovník StB Jaroslav Procházka). Poté, co na místo přivezl poslední skupinku osob, v níž byl i Křivka, a odjel, zjistili, že padli do pasti. Na místě již na ně čekala státní bezpečnost a všechny zatkla. Jak se totiž ukázalo, StB po dlouhou dobu Křivkovu skupinu monitorovala a nasadila do ní i několik svých agentů – provokatérů, kteří rozehráli velkou provokační hru, jejímž důsledkem měla být velká zatýkácká akce nazvaná „Tábor“, jejímž provedením by si KV StB Brno jistě vysloužila úspěch. To, že tato vyprovokovaná akce ovlivnila životy desítek lidí, již nikoho moc nezajímalo.¹²³

Krajské velitelství v Brně podalo trestní oznámení na desítky osob, které byly následně souzeny v několika na sebe navazujících procesech. Proces s Petrem Křivkou a dalšími dvaceti osobami se konal ve dnech 20. až 22. února 1951 před Státním soudem v Brně. Obžaloba kladla obviněným za vinu, že od února 1948 do léta 1949 založili protistátní organizaci, která usilovala o odstranění lidově demokratického zřízení republiky a to za pomoci cizích mocností, se kterými měla být organizace ve spojení. Do těchto zahraničních velmocí podávaly zprávy vojenského, hospodářského a politického charakteru a připravovali represálie proti veřejným a politickým činitelům. Skupina Petra Křivka měla údajně spolupracovat s americkou, britskou, francouzskou a rakouskou tajnou službou. Právě toto obvinění se zdá zcela absurdní, jelikož spolupráce s takovým množstvím zahraničních tajných služeb byla prostě nereálná. Navíc Rakousko v té době bylo ze značné části okupováno Sovětským svazem a jistě by v takové situaci neriskovalo vést špionážní činnost na území Československa, které v té době již bylo součástí sovětského bloku. Dle obžaloby byla celá organizace navíc fašisticky zaměřená, což je další z absurdních obvinění, jelikož do jejího čela byl postaven muž, který prokazatelně v exilu proti fašismu a nacismu bojoval. V neposlední řadě byla Křivkova organizace obviněna z přípravy puče na jaro 1950, při kterém mělo dojít k obsazení veřejných budov a úřadů, k obsazení státních hranic proti

¹²² LEŠANOVSKÝ, Karel. c. d. s. 100., PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče*. c. d. s. 109 – 110.,

¹²³ PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče*. c. d. s. 110., BARTOŠOVÁ, Šárka. *Akce „Tábor“*. Případ Albert Hauptmann a spol. *Zformování, činnost a likvidace protistátní skupiny na Slovácku v roce 1949*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita Brno. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Mgr. Libor Svoboda, Ph. D.

možnému zásahu Sovětského svazu, k vytvoření nové vlády a k podrobení se Marschallovu plánu. Tím měli obžalovaní spáchat trestné činy velezrady a vyzvědačství.¹²⁴

Státní soud v Brně svým rozsudkem ze dne 23. února 1951, uznal všechny obžalované vinnými dle obžaloby. Vůdce skupiny Petr Křivka byl odsouzen k trestu smrti, tresty ostatních odsouzených se pohybovaly v délce od 18 měsíců do 25 let. Křivka i několik dalších odsouzených podali odvolání k Nejvyššímu soudu, ten však celou věc dne 23. března 1951 zamítl. Petr Křivka byl popraven 21. června 1951 a pohřben byl na Ústředním hřbitově v Brně.¹²⁵

Na tento hlavní proces poté navazovaly procesy další, v nichž byli souzeni spolupracovníci Petra Křivky. V jednom takovém procesu z května 1951 byl souzen i skaut Josef Svoboda¹²⁶. Josef Svoboda se narodil 16. července 1929 v Praze. Roku 1938 se s rodiči přestěhoval do Brna. Skautem byl od devíti let. Po únorovém převratu roku 1948 se neúspěšně pokusil přejít přes hranice. Poté se přidal k odbojové organizaci Petra Křivky, kde sloužil jako spojka mezi Brnem a Hodonínem. Na podzim 1948 dostal příkaz, aby zajel do Hodonína převzít od jednoho člena skupiny zalepenou obálku, kterou měl předat dál. Úkol splnil a brzy na něj zapomněl. O rok později mu tato událost byla připomenuta. Po prozrazení skupiny byl 23. září 1949 zatčen, bylo mu 20 let. Před Vánocemi 1949 byl potom převezen do Znojma, kde čekal na svůj soud, který proběhl v květnu 1951. 4. května 1951 byl odsouzen na 11 let, oproti navrhovaným osmi. Od soudu putoval do posoudní vazby v Brně, kde pobyl jeden měsíc. 12. června 1951 byl převezen na Mírov, odtud byl spolu s dalšími zhruba 50 politickými spoluvězni odvezen do věznice v Ostravě, za pokus o vzpouru. V listopadu téhož roku byl převezen do plzeňské věznice na Borech. V Borech strávil měsíc na samotce a potom pracoval v řemenárně. V květnu 1952 byl převezen na Jáchymovsko, kde byl nejprve umístěn v táboře Mariánská, tam se setkal se skautem Lád'ou Svatošem z oddílu Loděnice u Berouna. Následovaly tábory Nikolaj, Barbora a Rovnost, kde pobýval až do muklovské stávky na jaře 1955. Odtud byl za trest převezen na Pankrác. Zde strávil jen týden a byl převezen na

¹²⁴ PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče*. c. d. s. 110 – 112., NA ČR, fond Státní soud Brno, inv. č. Pst II 1057/49. Obžaloba ve věci Petr Křivka a spol. ze dne 30. října 1950.

¹²⁵ LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918 – 1989*. Praha, 2006, s. 95., PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče*. c. d. s. 112 – 116., NA ČR, fond Státní soud Brno, inv. č. Pst II 1057/49. Rozsudek Státního soudu Brno ze dne 23. února 1951., Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. března 1951.

¹²⁶ Více o osobnosti Josefa Svobody viz SVOBODA, Josef. *Tři inkarnace*. Praha, 2011. ISBN 978-80-86212-77-7.

Slovensko do Leopoldova. V prosinci 1957 potom putoval do Kartouza a v březnu 1958 na Pankrác, odkud byl po třech dnech konečně propuštěn na svobodu.¹²⁷

Po svém propuštění se vrátil zpátky do Brna, kde však měl dlouhou dobu problém najít nějaké zaměstnání. Nakonec byl najat jako ošetřovatel zvířat do brněnské zoologické zahrady. Roku 1964 začal pracovat jako technik – laborant v Botanickém ústavu ČSAV¹²⁸ v Brně. Třikrát se pokusil o přijetí do dálkového studia biologie na Masarykově univerzitě, avšak neúspěšně. V této době byl také znovu vyšetřován a tajně sledován Státní bezpečností. V létě 1966 byl konečně přijat ke studiu, avšak ne na Masarykově univerzitě, ale na Univerzitě Karlově v Praze. V listopadu 1968 legálně získal spolu se svou manželkou Květou čtrnáctidenní propustku do západního Německa, odtud se potom rozhodli utéct do Kanady. V kanadském Torontu přistáli 7. prosince 1968. Josefovi Svobodovi bylo v té době 40 let.¹²⁹

V Kanadě mohl konečně dostudovat, ve svých čtyřiačtyřiceti letech odpromoval na univerzitě v Edmontonu. Poté začal působit jako profesor arktické ekologie na torontské univerzitě a třicet let prováděl výzkumy v Arktidě. Dnes Josef Svoboda píše knihy a pokračuje ve své vědecké práci, která se zaměřuje na téma vlivu globálního oteplování klimatu na arktický ekosystém.¹³⁰

5.2.2 Akce Jizerka

Akcí Jizerka je nazývána operace Státní bezpečnosti a SNB proti skupině železnobrodských skautů na Smědávě v Jizerských horách (odtud název Jizerka).

Po druhé světové válce došlo v celém tehdejší Československu k masové obnově skautského hnutí Junák. Nejinak tomu bylo i v Železném Brodě, kde vzniklo velké skautské středisko, které sdružovalo na 150 vlčat, světlušek, skautů, roverů a starších skautských činovníků. Skládalo se z osmi kluboven, hřiště a velkého společenského sálu. Po únoru 1948 však musely všechny skautské oddíly z rozhodnutí Akčního výboru Junáka vstoupit do Československého svazu mládeže, veškerý majetek skautů tak přešel na tento Svaz. Skauti v Železném Brodě se s tím však odmítli smířit a brzy se ocitli v hledáčku StB.¹³¹

¹²⁷ ČERMÁK, Josef. *Josef Svoboda: Tři inkarnace* [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://zpravy.org/1/2013/03/Svoboda.html>>., LEŠANOVSKÝ, Karel. c. d. s. 174.

¹²⁸ Československá akademie věd.

¹²⁹ ČERMÁK, Josef. *Josef Svoboda: Tři inkarnace* [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://zpravy.org/1/2013/03/Svoboda.html>>., LEŠANOVSKÝ, Karel. c. d. s. 196.

¹³⁰ *Polárník prof. Josef Svoboda* [online]. 1. 8. 2014 [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.severskelisty.cz/osobnos/osob0096.php>>.

¹³¹ MORAVEC, Hynek. *Radomil Raja – příběh pamětníka* [online]. 29. 6. 2006 [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.pametnaroda.cz/story/raja-radomil-1932-35>>., „*Vražda jizerskohorských roverů*“ ukázka

Vše začalo v létě 1949, když bylo sedm železnobrodských chlapců varováno místním občanem a přítelem jednoho z nich, Jiřím Hilgerem, který o sobě tvrdil, že je agentem západní rozvědky CIC, že se chystá jejich zatčení a nabídl jim, že jim pomůže přejít přes hranice. Zatím jim doporučil, ať se stáhnou do lesů a počkají tam na něj. Těch sedm chlapců se jmenovalo: Robert Hofrichter, Radomil Raja, Josef Veselý, Jindřich Kokoška, Tomáš Hübner, Jiří Haba a Jiří Majer. Většina nebyla ještě ani plnoletá, ostatním, kromě Haby, bylo něco málo přes 18 let. Tři z nich se tedy vydali do tábořiště poblíž cesty mezi Smědavou a přehradou Souš v Jizerských horách. Raja spolu s ostatními se k nim připojili o dva týdny později. Přejití přes hranice se však již neuskutečnilo. 24. července 1949 bylo tábořiště obklíčeno přibližně sedmdesáti příslušníky SNB, kteří se chystali skauty zatknout. Zatčení však proběhlo za poněkud drastických okolností. Skauti spali ve stanech, když je probudil zvuk střelby, poté jim bylo nařízeno, aby vylezli ven. Poslechli všichni, až na Jiřího Habu, který byl střelbou zraněn a nemohl se hýbat. Dle svědectví Radomila Raji příslušníci SNB Habův stan, poté co nevylezl, rozstříleli a Haba byl na místě mrtvý. Mezitím zbylých šest chlapců leželo na zemi, když do nich další dva příslušníci SNB začali pálit kulky. Raja byl již z předchozí střelby zraněn do ramene, nyní mu přibyla zranění na obou nohou, postřeleni byli i Josef Veselý a Jindřich Kokoška, nejhůře však dopadl teprve devatenáctiletý Tomáš Hübner, který byl několika střelami do zad také zabit. Všichni přeživší byli nejprve odvezeni do tanvaldské nemocnice a odtud do vězeňské nemocnice v Praze na Pankráci. Dva mrtví byli pohřbeni do neoznačeného hrobu na hřbitově v Hejnicích.¹³²

Po této akci následovala velká vlna zatýkání jak v Železném Brodě, tak v blízkém okolí. O existenci skupiny totiž věděla spousta lidí – lesníci, hajní, další skauti i lidé z okolí, kteří ukrývající se skautům nosili zásoby jídla a pití. Zatčeno bylo nakonec více jak čtyřicet lidí, většina z nich pak následně 25. října 1949 stanula před Státním soudem v Praze, odkud si odnesla vysoké tresty odnětí svobody. Během přelíčení se ukázalo, že proces je zmanipulovaný, obžaloba tvrdila, že se skauti v Jizerských horách připravovali na ozbrojený odpor proti komunistickému režimu, i když hlavní obžalovaní tvrdili, že se chystali přejít státní hranice, a že u sebe sice měli zbraně, ale rozhodně se je nechystali použít. Jejich úkryt prý měl bezpečnosti prozradit jakýsi slovenský lesní dělník, který hledal svého ztraceného koně a náhodou narazil na tábořiště sedmi chlapců. Soud jim však nevěřil a Robert Hofrichter byl odsouzen k dvaceti letům, Jiří Majer a Josef Veselý k deseti letům, Jindřich Kokoška

z připravované publikace COL Hawkeyeho [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.oldcarrangers.cz/products/vrazda-jireskohorskych-roveru-ukazka-z-pripravovane-publikace-col-hawkeyeho/>>., ŠANTORA, Roman. c. d. s. 161.

¹³² Tamtéž.

dostal osm let a Radomil Raja, z důvodu trvalých následků svých zranění „jen“ na dva a půl roku. Další obžalovaní, včetně nezletilých chlapců si od soudu odnesli tresty do osmi let vězení, které si odpykaly v uranových dolech. Zbytek obžalovaných dostal tresty do jednoho roku.¹³³

A co se stalo s Jiřím Hilgerem? Tomu se krátce po akci Jizerka podařilo dostat přes Šumavu do Bavorska, o tři roky později se měl stát agentem – chodcem a vrátit se na území Československa, zde byl však zatčen a získán ke spolupráci Státní bezpečnosti. Radomil Raja je však přesvědčen, že Hilger byl v době jejich zatčení agentem StB, který je k přechodu přes hranice vyprovokoval, a že celá akce Jizerka byla jen provokací StB, jejímž účelem bylo uspořádání „monster“ procesu se členy skautského hnutí.¹³⁴

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

6. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala účastí skautů v pokusech o ozbrojená povstání na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Těchto pokusů proběhlo v této době mnoho, avšak jen jednoho, dá se říci, že možná i toho největšího se účastnili skauti. A také na to tvrdě doplátili. Většina z nich odešla od soudu s několikaletými tresty odnětí svobody. Myslím si, že je v tomto případě naprosto na místě vyzdvihnout obrovskou odvahu Dagmar Skálové, která nejen během výslechů na Státní bezpečnosti, ale i během soudního řízení brala veškerou vinu na sebe, jen aby ochránila své mladé svěřence. Tím, že se jí podařilo rozšířit legendu o hraní noční skautské bojové hry, nejspíše zachránila mnoho mladých životů. A tím si zaslouží náš obdiv.

Nelze však opomenout i všechny ostatní skauty, kteří se sice nezapojili do žádného většího pokusu o ozbrojené povstání proti režimu, ale stali se členy menších ilegálních odbojových skupin a nevzdali se své touhy po opětovné svobodě a demokracii. A nejen je, ale i všechny ostatní členy těchto odbojových skupin.

My, Češi, máme velké tendence na nepříjemné okamžiky z naší historie zapomínat. Navíc si nedokážeme přiznat, co se v naší zemi v uplynulých desetiletích dělo, a jaký podíl na tom má každý z nás. Máme tendenci před vším zavírat oči. Myslím si však, že období třetího odboje bychom zapomenout neměli a měli bychom si přiznat, co se v naší zemi ve skutečnosti pod rouškou lidově demokratického zřízení dělo.

Nežila jsem v té době a upřímně ani bych nechtěla, takže to ani pořádně nemohu pochopit, ale mám spoustu známých, jejichž příbuzní byli za komunistického režimu vězněni, třeba jen proto, že odmítali přistoupit na kolektivizaci zemědělství a přijít o vše, na čem po generace pracovali.

Měli bychom se z naší historie poučit, abychom v budoucnu neopakovali ty stejné chyby. Ale hlavně bychom neměli zapomínat, že mnoho mužů a žen položilo své životy, anebo obětovalo svou svobodu v boji proti komunistickému režimu. Na ně zapomenout rozhodně nesmíme.

Doufám, že tato má práce alespoň trochu přispěje k poznání této temné stránky naší minulosti.

7. Abstract

In my bachelor thesis I have deal with the participation of the scouts in the attempts of the armed uprising at the turn of the 1940s and 1950s. These experiments took place many in this time, but only one, it can be said that perhaps the greatest participate in scouts.

However, we cannot forget all the other scouts, who may not connect into any more of the attempted armed uprising against the regime, but they have become members of the smaller of the illegal resistance bands and did not give in to their desires for the reuse of freedom and democracy.

This thesis is divided into five chapters. The second chapter is about the history of scouting in Czechoslovakia. There is information about the development of scouting from its beginnings to the present. One part of this chapter is given to the person Jaroslav Foglar.

The third chapter describes the scouts – communists and their influence of the scout movement.

In the fourth chapter I deal with the relationship between the scouts and the third resistance in Czechoslovakia. There is information about court processes with scouts and the list of the scout resistance group.

The last chapter (chapter fifth) is the longest part of my bachelor thesis. In this chapter I describe the attempts to armed uprising, the subsequent judicial processes with the participants of the armed uprising, their imprisonment and their release from prison.

8. Seznam použitých zkratk

ABS	Archiv bezpečnostních složek
Apod.	a podobně
A spol.	a společnost
Atd.	a tak dále
c. d.	citované dílo
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
Ed.	editor
Gestapo	Geheime Staatspolizei
Inv. č.	inventární číslo
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
Kart.	karton
Kčs	Koruna československá
KPV	Konfederace politických vězňů
KSČ	Komunistická strana Československa
KV StB	Krajské velitelství Státní bezpečnosti
NA	Národní archiv
Např.	například
Mukl	muž určený k likvidaci
OSN	Organizace spojených národů
Rkp	rukopis
s.	strana

Sb.	Sbírka
SČM	Svaz československé mládeže
Sign.	signatura
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
Svazarm	Svaz spolupráce s armádou
Tj.	to je
Tzv.	takzvaný

9. Seznam použité literatury

BARTÍKOVÁ, Heda. *Důvěrné rozhovory*. Praha, 1999. ISBN 80-86155-36-6.

ČERNÝ, Václav – HOJER, Jindřich (ed.). *Jestřábe, díky: Jaroslavu Foglarovi Hoši od Bobří řeky a přátelé*. Praha, 2000. ISBN 80-86289-12-5.

KASÁČEK, Miroslav – NAVARA, Luděk. *Příběhy třetího odboje*. Brno, 2010. ISBN 978-80-7294-341-8.

LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918 – 1989*. Praha, 2006. ISBN 80-86621-09-X.

LEŠANOVSKÝ, Karel. *Komunismus a skauti komunisté*. Praha, 2009.

LEŠANOVSKÝ, Karel. *Se štítem a na štítě: Nezradili skautský slib*. Praha, 1999. ISBN 80-238-5630-8.

LOM, Miloň – ŠEBEK, Jaroslav. *Historie českého skautingu slovem a obrazem*. Mladá Boleslav, 1990. ISBN 80-85209-02-0.

Ottův slovník naučný: Dodatky k velkému Ottovu slovníku naučnému dílu pátého. 1939.

PEJČOCH, Ivo. *Protikomunistické puče: Historie pokusů o vojenské svržení komunistického režimu v Československu v letech 1948 až 1958*. Praha, 2011. ISBN 978-80-86808-92-5.

PEJČOCH, Ivo. *Ženy v třetím odboji: Kurýrky zpravodajských služeb, převaděčky a příslušnice protikomunistických odbojových skupin*. Praha, 2014. ISBN 978-80-87567-63-0.

RADOSTA, Petr. *Protikomunistický odboj: Historický nástin*. Praha, 1993. ISBN 80-85395-25-8.

SVOBODA, Milan. *Hledání zaváté stezky*. Praha, 1994.

ŠANTORA, Roman (ed.). *Skautské století: Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

VEBER, Václav. *Třetí odboj ČSR v letech 1948 – 1953*. Pardubice, 2014. ISBN 978-80-7395-786-5.

Všeobecná encyklopedie o osmi svazcích: Encyklopedie Diderot, svazek 7 ř/š. Praha, 1999.

ZAPLETAL, Miloš. *Záhady a tajemství Jaroslava Foglara*. Praha, 2007. ISBN 978-80-242-1902-8.

Články

ČERMÁK, Josef. *Josef Svoboda: Tři inkarnace* [online]. Dostupné na <<http://zpravy.org/1/2013/03/Svoboda.html>>.

KOLEKTIV autorů. *Osudy našich sousedů* [online]. Dostupné na <<http://postbellum.cz/data/files/osudy%20na%C5%A1ich%20soused%C5%AF.pdf>>.

MORAVEC, Hynek. *Radomil Raja – příběh pamětníka* [online]. Dostupné na <<http://www.pametnaroda.cz/story/raja-radomil-1932-35>>.

PEJČOCH, Ivo. *Rotmistr Petr Krivka, další z obětí komunistického režimu* [online]. Dostupné na <<http://www.vhu.cz/rotmistr-petr-krivka-dalsi-z-obeti-komunistickeho-rezimu/>>.

Polárník prof. Josef Svoboda [online]. Dostupné na <<http://www.severskelisty.cz/osobnos/osob0096.php>>.

ŠVEHLA, Marek. *Do boje proti komunismu* [online]. Dostupné na <<http://respekt.ihned.cz/nemilosrdna-minulost/c1-36381600-do-boje-proti-komunistum>>.

„Vražda jizerskohorských roverů“ ukázka z připravované publikace COL Hawkeyeho [online]. Dostupné na <<http://www.oldcarrangers.cz/products/vrazda-jireskohorskych-roveru-ukazka-z-pripravovane-publikace-col-hawkeyeho/>>.

ZACHARIÁŠ, Jiří. *Lilie pod klopou, lilie za mřížemi* [online]. Dostupné na <<http://www.svazskautu.cz/historie/lilie-pod-klopou-lilie-za-mrizemi/>>.

Internetové zdroje

www.svazskautu.cz

www.kpv-praha15.wz.cz

www.ustrcr.cz

www.pametnaroda.cz

www.ceskatelevize.cz

www.life.ihned.cz

Studie

HAVEL, Lukáš. *Skauti ve službách podněcovatelů války aneb zásahy komunistického režimu proti skautské organizaci a jejím členům*. Rukopis ve vlastnictví autora.

CHOLÍNSKÝ, Jan. Boje a úskalí ve hře o velkou sázku. Český skauting za časů komunistického temna 1948 – 1989. In *Paměť a dějiny 1*, 2013, 7, s. 3 – 13.

CHOLÍNSKÝ, Jan. Budoucnost českého skautingu je v jeho minulosti. Rozhovor s Jiřím Zachariášem o dějinách českého skautingu v době komunismu a jejich odrazu po listopadu 1989. In *Paměť a dějiny 1*, 2013, 7, s. 14 – 24.

Kvalifikační práce

BARTOŠKOVÁ, Šárka. *Akce „Tábor“*. Případ Albert Hauptman a spol. Zformování, činnost a likvidace protistátní skupiny na Slovácku v roce 1949. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita Brno. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Libor Svoboda, Ph. D.

Zákony

Zákon číslo 231/48 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky ze dne 6. října 1948

10. Seznam použitých pramenů

Archiv bezpečnostních složek

ABS. inv. č. A – 8 1287.

ABS. Objektový svazek Ministerstva vnitra H – 163 „Junák“.

ABS. Svazek 56179 MV.

ABS. Svazek 697145 MV.

ABS. Svazek 578415 MV.

Archiv Konfederace politických vězňů

KPV. zn. KPV. karton 60. Fascikl skauti.

KPV. zn. KPV. karton 104 – Vzpomínky.

Národní archiv

NA. Fond Junák. Kartony 1/1, 1/2, 12/25, 18/38, 20/44, 20/47.

NA. Státní soud Brno. Inv. č. Pst II 1057/49.

NA. Fond Státní soud Praha. Inv. č. Or I 946/49 Prokeš a spol.

NA. Fond Státní soud Praha. Inv. č. Or I 1034/49 1990 – 91.

11. Seznam příloh

Osobní spis Dagmar Skálové

Dopis generálnímu tajemníkovi OSN

Odsouzení

12. Přílohy

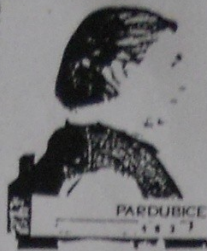
Osobní spis Dagmar Skálové¹³⁵

3810	Obv.	Společně má - nemá	Na útěku dopaden:
		Osobní spis založil:	
	Ods.	NPT č. 1 Pardubice	Pokus, příprava útěku:
stoupil trest KBh dne 8. 8. po odsouzení 1949			
šlá do vazby - trestní dne 17. / 5. 1949 v 20. hod. kým KV- Stb v Praze			
OSOBNÍ SPIS A-12/566			
Dagmar		Zaměst. v domácnosti	Převzatí
SKÁLOVÁ		vdaná	ne
Šimková		Národnost: česká	Dřívě trestán: -
Narozen(a)	6. 11. 1912	Kde	Plzeň
		Okres	Plzeň
1. od 17. / 5. 1949-20 hod. do 8. / 8. 1949-16. hod. - r, 2 m, 21 d, 20 hod. - min			
Vazba			
Odsouzen-a rozsudkem			
1. státn. soudu v Praze z 8. / 8. 1949 č. j. Or I 1034/49			
K trestu			
1. 2,5 roky do 8-ti-letí			
Pro trestný čin			
1. § 1 zák. č. 231/43 Sb.			
Nástup trestu			
8. 8. 1949 v 16.- hod.			
Počátek trestu			
1. 17. 5. 1949 v 20.- hod.			
Přerušení trestu			
Konec trestu			
1. -čim- 17. 5. 1974			
Další opatření			
propadnutí celého jmění			
Propuštěn na svobodu 10. 5. 1965 amnestie			
Poslední bydliště (před zatčením)		Nebezpečnost: Při rozhodování k propuštění vzhledem k tomu, že nebezpečnost pachateli není	
Praha, Bráník, Na usedlosti 80			

¹³⁵ Archiv KPV. zn. KPV. kar. 60. Fasc. Skauti.

Otisk prstu
pravé ruky

Přemístění, zaměstnání ve věznicích a NPT:

Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání	Útvar	Od	Do	Umístění - zaměstnání
Trávník	1.2.37	13.12.37	chodbařka	Pardubice	6.4.37	30.4.37	nemocna
Ú. Č. 2. 2. 2.	14.12.37	25.3.38	pletární práce	"	1.5.37	11.3.38	knoflíčky
Pardubice	28.3.38	3.12.38	prodávna	"	17.3.38	12.3.39	tržnice
"	4.12.38	5.12.38	nemocna	"	19.3.38	29.5.38	švadlárna v 6
"	5.12.38	28.2.39	prodávna	"	25.5.38	2.6.38	nemocna
"	1.3.39	4.5.39	učedník	"	3.6.38	10.11.38	švadlárna
"	5.5.39	9.5.39	nemocna	Želva	11.11.38	12.3.39	
"	10.5.39	6.6.39	učedník				
"	7.6.39	16.9.39	pletárna				
"	17.9.39	5.11.39	nemocna				
"	1.11.39	26.11.39	pletárna				
"	27.11.39	3.1.40	nemocna				
"	4.1.40	16.6.40	pletárna				
Ú. Č. 2. 2. 2.	17.6.40	11.9.40	nemocna				
NPT	14.9.40	20.9.40					
Pardubice	21.9.40	13.1.41	učedník				
"	21.9.40	13.1.41	pletárna				
Ú. Č. 2. 2. 2.	14.1.41	4.5.41	na cele				
Pardubice	4.5.41	5.7.41	učedník				
"	6.7.41	31.7.41	učedník				
"	1.8.41	11.8.41	pletárna				
Ú. Č. 2. 2. 2.	13.8.41	19.10.41					
Ú. Č. 2. 2. 2.	2.9.41	18.9.41	NPT Pardubice				
Pardubice	3.9.41	3.9.41	učedník				
"	4.9.41	13.3.42	knoflíčky				

6

Vážený pane generální tajemníku,

z denního listku jsem se dověděla, že budete za svého pobytu v Praze jednat o záležitostech týkajících se Československa a O.V.S. Obracím se tedy na Vás se žádostí, abyste dle svého uvážení projednal i otázku politických vězňů.

V r. 1949 jsem byla odsouzena státním soudem v Praze podle zákona na ochranu republiky k doživotí za účast při pokusu o svržení tohoto zřízení, a v r. 1955 byl mi rozsudek změněn amnestií na 25 let.

Byla jsem skautskou činností a považovala jsem za svou občanskou povinnost postavit se spolu se staršími členy této organizace proti metodám a duchu výchovy mládeže a proti vedení tohoto státu. Když jsem pokračovala na chyby ve Svazu Mládeže, byla jsem prostě zbavena funkce. Vzdor tomu však jsem se skautskou mládeží pracovala dále až do svého zatčení, ovšem dle směrnice Hexinán. Organizace Skautů v Londýně.

Velká část chyb, kterých se vládní i jiní veřejní činitelé dopouštěli, je dnes přetvářena v novinách, někteří jsou uvězněni, jiní zbaveni funkce, ale na pravdy dosud není nikde vidět. Naopak! Pan ministerský předseda Fierobý prohlásil, že u nás není politických vězňů a jako jsou nám práva politických vězňů dále upírána. Tento stát je přece jedním ze signatářů Charty O.V.S. a můj čin je zcela v rámci klarifikace politických přečinů, uvedených v Chartě.

Již v r. 1954 zahájila jsem s dalšími vězňyněmi hladovku na protest proti nedodržování základních lidských práv. Bylo nás ve větnici na dvořáckých přes dvacet, uvězněni místnosti byla labina bez desinfekce, chyběly nejzákladnější

¹³⁶ Archiv KPV. zn. KPV. kar. 104 – Vzpomínky.

hygienické potřeby. A do tohoto prostředí nám bylo dáváno jídlo, jež jsme byly nuceny jíst na kmeni, protože židle jsme neměly, ani na ně nebylo místa, a na lžičkách jsme sedněly seděk. Každý přídavek byl beslán studenou, vlhkou, zdraví škodlivou teotekci.

Poměry se potom zlepšily, ovšem práva politických vězňů nám nejsou přikládána dodnes. Jsou nám na př. odepřány jazykové učebnice a pokus si napsít nějaké učebné poznámky, jsou nám čas od času při přímých prohlídkách odebrány. Počátkem l. r. jsem byla dokonce odvezena do Ruxyně a poučena k intelektuální práci. Zpěm jsem jí ovšem nerozuměla, takže jsem ji nemohla předem odmítnout. Ostatně se mne nikdo neptal, či-li ji vykonávat a když jsem pochopila její obsah nemohla jsem se jí postavit proti vzhledem k svému zdravotnímu stavu a vyšetřovací metodě, jichž jsem zakusila v r. 1949 na vlastní kůži. I tehdy byly tyto metody sice zájmy kopírány. Protože věřím, že nakonec vítězí pravda a právo, věřím též, že se sejdou s rodinou na svobodě (mával je odvezen na 24 roky a odpykává trest v Leopoldově) a nerada bych se vrátila fyzicky i nervově zcela vyčerpána.

Umlouvám se Vám, vážený pane generální tajemníku, že se na Vás v této věci obracím. Cíním to se jménem Boha, spravedly a svobodou, a doufám, že mne omluvíte a pochopíte, že Vaše návštěva je pro nás opravdovú jedinečnou příležitostí k sjednání nápravy.

V hluboké úctě

Dagmar Škállová

V Pardubicích, 29. června 1956.

Obvinění

Jiří Navrátil¹³⁷

Záviš Bozděch¹³⁸

¹³⁷ Převzato z <<http://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/zpravy/194301-skauti-slavnostne-otevrel-ekologicke-stredisko-v-moravskem-krasu/>>.

¹³⁸ Převzato z <<http://www.ustrcr.cz/cs/zavis-bozdech>>.

Josef Svoboda¹³⁹

¹³⁹ Převzato z < <http://life.ihned.cz/cestovani/c1-59170900-politika-spalovani-je-nemravna-diktuji-ji-olejarske-zajmy-rika-arkticky-ekolog>>.